

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์
ของ
ทศพัทธ์ ไบปอด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

สิงหาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

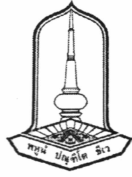

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์
ของ
ทศพัทธ์ ไบปอด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
สิงหาคม 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายทศพัทธ์ ไบปอด
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รศ.สีดา สอนศรี) ประธานกรรมการ
(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(ผศ. ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น) กรรมการ
(ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(อาจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์) กรรมการ
(กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์)

.....
(รศ.ยุพา คลังสุวรรณ) กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ.สีดา สอนศรี)
คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

.....
(รศ.เทียนศักดิ์ เมฆพรรณโอภาส)
ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 21 เดือน ส.ค. พ.ศ. 2556

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2556
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จและสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ สังกสิน ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี ประธานกรรมการสอบ และรองศาสตราจารย์ยุพา คลังสุวรรณ กรรมการสอบที่ได้ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน นางทองนาค แสนภักดี และผู้อำนวยการยุทธชัย สีหนูปุ้ย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่า ยิ่งแก่ผู้วิจัยตลอดจนเจ้าของผลงานตำราเอกสารทางวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาก่อให้เกิด แนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัยฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อทวีศักดิ์ และคุณแม่เกษร ใบปอด ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความรัก ความห่วงใยและสนับสนุนตั้งแต่ต้นจนสำเร็จการศึกษาด้วยความรักเอาใจใส่เป็นอย่างดี และให้โอกาสในชีวิตเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณธัญพร ดวงเกตุ ภรรยาและญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคุณสิทธิพันธ์ สุ่มมาตย์และคุณวรินทร์ บุญหล้า นักวิชาการศึกษาวិทยาลัย การเมืองการปกครองที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้านด้วยดีมาตลอด

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยเป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะนำ ความรู้ความสามารถไปพัฒนาในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อตนเองสังคมและ ประเทศชาติต่อไป

ทศพัทธ์ ใบปอด

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย	นายทศพัทธ์ ไบปอด
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ สังกลิน และอาจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
ปริญญา	ร.ม. สาขาวิชา นโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนเป็นแนวทางและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสากล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 383 คน ได้มาโดยการคำนวณประชากร จากสูตรของ Taro Yamane ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test และ F-test (One-way ANOVA) เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวិเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผลและด้านการปฏิบัติงาน
2. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการตัดสินใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงานและด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล ไม่ต่างกัน ยกเว้น ด้านการปฏิบัติงานและด้านรับผลประโยชน์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่สำคัญ ได้แก่ ควรรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อมและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อเสนอแนะนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

TITLE Popular Participation on Environmental Management of Subdistrict Administration Organization in Kosumphisai District Area Mahasarakham Province.

AUTHOR Mr.Tospuk Baipood

ADVISORS Asst.Prof.Dr. Prayote Songklin and Dr.Phukdee Phoensing

DEGREE M.P.A. **MAJOR** Master of Public Administration (Public Policy)

UNIVERSITY MahasarakhamUniversity **DATE** 2013

ABSTRACT

The Environmental Management of the Local Administrative Organizations is the guidance and practical procedure to be performed following the international environmental management with an emphasis on people's participation. In this regard, this research aimed to 1) study the people's participation level; 2) conduct a comparative study on the attitude toward the people's participation in the environmental management given by the local people with differences in sex, age, educational background, career, and duration of settlement in the district. The sample group consisted of 383 of local people who are eligible voters in the local election and live in Kosumpisai District. The sample size was calculated by the sample size calculation of Taro Yamane and sorted out by stratified random sampling. The data collection was completed by using a 5-level rating-scale questionnaire with 20 question items. Statistical techniques applied for data analysis were percentage, means, standard deviation, T-Test and F-Test (One-Way ANNOVA). The research finding was presented as descriptive analysis.

The research findings found that :

1. The people in Kosumpisai District, Maha Sarakham province, as a whole group and classified by sex, age, educational background, career, and duration of settlement in the district suggested that their overall and 4-dimension attitudes toward people's participation in the environmental management of Kosumpisai District were average. This attitude ranged from the highest to lowest level as follows: Benefit, Decision Making, Evaluation, and Performance.
2. The people, as a whole group and classified by sex, showed no significant difference in their overall and 3-dimension attitudes, i.e. Performance, Benefit, and Evaluation, toward people's participation in the environmental

management. On the contrary, the attitude in term of Decision Making was different with statistical significance of .05.

3. The people, as a whole group and classified by age, suggested that their overall and 3-dimension attitudes, i.e. Decision-Making, Performance, and Evaluation were different with statistical significance of .05.

4. The people, as a whole group and classified by educational background, suggested that their overall and 3-dimension attitudes, i.e. Decision-Making, Benefits, and Evaluation, were different with statistical significance of .05.

5. The people, as a whole group and classified by career, suggested that their overall and 3-dimension attitudes, i.e. Decision-Making, Performance, and Evaluation, were different with statistical significance of .05.

6. The people in Kosumpisai District, Maha Sarakham province as a whole group and classified by duration of settlement in the district, showed no significant difference in their overall and 2-dimension attitudes, i.e. Decision-Making and Evaluation. In contrast, their attitude in terms of Performance and Benefit was different statistical significance of .05.

7. The significant suggestions on the people's participation in the environmental management of the local administrative organizations in Kosumpisai District, Maha Sarakham province, included promoting the people to participate in managing the environment in their community, providing the people with more opportunities to share their ideas in making the community's environmental development plan, and allowing all community members to be equally responsible for conducting the community's activities.

In conclusion, the people's participation in the environmental management of the sub-district administrative organizations in Kosumpisai District, Maha Sarakham province, in terms of an overall and four-dimensions, was an average level. This implication can be applied as guidance to develop and promote the people's participation in the environmental management to be more effective.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
สมมติฐานของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	5
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	11
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม	20
บทบาทหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	23
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
วิธีการสร้างเครื่องมือ	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	35
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูล	37
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย	61
สรุปผล	61
อภิปรายผล	62
ข้อเสนอแนะ	64
 บรรณานุกรม	 66
 ภาคผนวก	 70
ภาคผนวก ก เครื่องมือเพื่อการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	 71
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	77
ภาคผนวก ค แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ	80
ภาคผนวก ง หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	84
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก	86
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 88

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
2	จำนวนและร้อยละข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	38
3	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน	40
4	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ เป็นรายชื่อ	41
5	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงาน เป็นรายชื่อ	42
6	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์เป็นรายชื่อ	43
7	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นรายชื่อ	44
8	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขอประชาชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีเพศต่างกัน	45
9	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขอประชาชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีอายุต่างกัน	46
10	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน	47
11	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน	47
12	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน	48
13	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ สิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	49

14	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ ของประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	50
15	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	50
16	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน	51
17	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ สิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน	52
18	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน	53
19	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน	53
20	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน	54
21	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ สิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน	55
22	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนต่างกัน	56
23	การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน	56
24	การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	57

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4
2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา	9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับแต่อดีตสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากยิ่งเพราะสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยที่มนุษย์รับเอาธาตุและพลังงานต่างๆ เข้าสู่ร่างกาย และได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมจากหลากหลายกิจกรรม สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามนุษย์จึงจำเป็นต้องทราบว่าการกระทำต่างๆ ที่กระทำอยู่ทุกวันนี้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร (บุญรับ คักดีมณี. 2546 : 3)

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเน้นให้รัฐต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมตาม มาตรา 87 ไว้ว่า ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการจัดทำสาธารณะที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) วางแผนพัฒนาประเทศและเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม นอกจากนี้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยมีนโยบายเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาชนและภาคที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมบริหารจัดการ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550. 2550 : 25)

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นเรื่องสำคัญมากในยุคการกระจายอำนาจปกครองสู่ท้องถิ่น ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมและหลายๆ ภาคส่วนกำลังมองหาแบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมย่อมเป็นแนวทางที่ให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าทุกหน่วยงานจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมแล้วก็ตามแต่การมีส่วนร่วมจะประสบผลสำเร็จ ก็ต่อเมื่อประชาชนมีจิตสำนึกและต้องการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และภาครัฐจะต้องสร้างกลไกหรือกระบวนการให้ประชาชนหรือชุมชนได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนในแต่ละชุมชนได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนเอง ในทางปฏิบัติลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนมักออกมาในรูปแบบของการโน้มน้าวชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับภาครัฐโดยช่วยคิด ช่วยออกแรง ช่วยบริจาคสมทบกับภาครัฐ ช่วยมาประชุมให้ข้อคิดเห็นและให้ข้อมูลต่างๆ เป็นต้น แต่ในส่วนของขั้นตอนการตัดสินใจดำเนินการและการใช้งบประมาณ เพื่อดำเนินการส่วนมากมักตกอยู่ใต้อำนาจของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ (โกวิท พวงงาม. 2541 : 62) ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่ใช่แนวคิดของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาของชุมชนจึงยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรตามแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้รวมถึงปัญหาเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมก็ยังคงไม่ได้รับการแก้ไขในรูปแบบของการมีส่วนร่วมด้วยนั่นเอง

ปัจจุบันประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้นั้นจะต้องมีผู้นำหรือ ผู้ชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลในท้องถิ่นคล้อยตามหรือปฏิบัติตาม ทั้งผู้นำยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามหรือทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ และมีส่วนร่วมในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญ รวมทั้งชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ในระดับท้องถิ่น

อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้นจำนวน 17 แห่ง ซึ่งในแต่ละพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่รับผิดชอบประชาชนในเขตพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลากหลายกิจกรรมทั้งด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ทั้งยังเป็นแหล่งชุมชนที่พักอาศัย ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพและกายภาพ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำท่วม รวมทั้งปัญหาด้านอื่นๆ อีก ซึ่งมีผลทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมขยายวงกว้างออกไปและเป็นสาเหตุของผลกระทบต่อสุขภาพ คุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนและส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นสำคัญ โดยใช้พื้นที่กลุ่มตัวอย่าง 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ องค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำผลการศึกษานำไปเผยแพร่อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

ขอบเขตของวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 แห่ง จากทั้งหมด 17 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง จำนวนทั้งสิ้น 8,937 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง จำนวน 383 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane

1.3 ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน แบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลละ 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

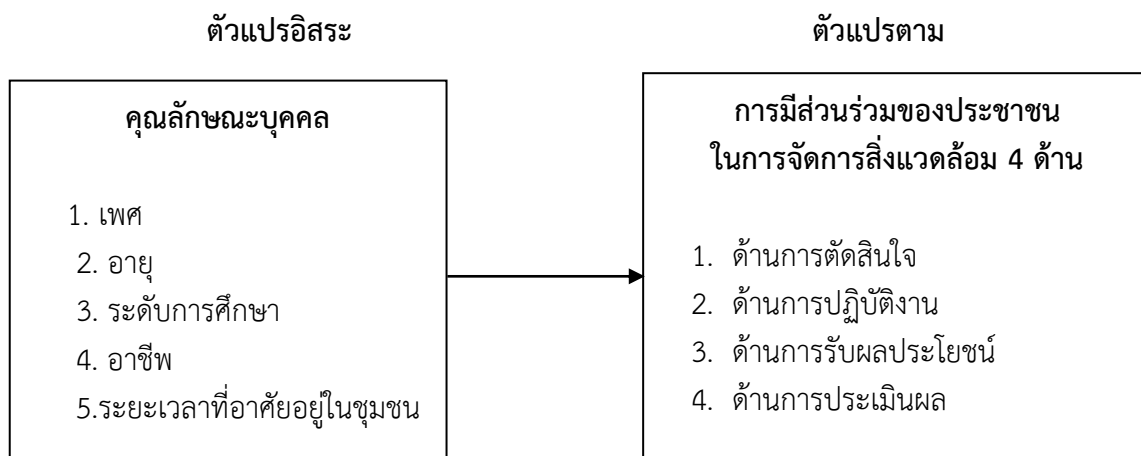
3. พื้นที่ที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และ องค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543 : 139-140 ; อ้างอิงมาจาก Cohen and Uphoff. 1980 : 213-218) ใน 4 ด้าน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มคนภายในสังคมได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการทุกขั้นตอนของกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลหรือองค์กรต่างๆโดยใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมใน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหาภายในชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ ร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการรับผลเสียที่เกิดจากโครงการ

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินค่าโครงการที่ได้ร่วมดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

2. การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการต่างๆ ในการดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างกลไกควบคุมไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีใช้ในอนาคตตลอดไปและมีความยั่งยืน

3. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง หน่วยบริการทางราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

5. องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพง จังหวัดมหาสารคาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
4. บทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม
5. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญของสังคมในทุกด้านและได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (โกวิทย์ พวงงาม. 2553 : 55-64 ; อ้างอิงจาก Cohen and Uphoff. 1980. 213-218) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าหมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ โดยกระทำการดังกล่าว ในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเวลาและเหมาะสมกับงานที่ทำ ดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 159) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้อง ดังกล่าวเป็นเหตุเร้าในให้การทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับการเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบ กับกลุ่มด้วย

เสนห์ จามริก (2540 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดอำนาจจากภายนอก แล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง

सानิตย์ บุญชู (2527 : 17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่ประชาชนในชุมชนสามารถที่จะรวมตัวของเขาเองในการแสวงหาแนวทางในการตอบสนองด้วยการวางแผนการบริหารและการจัดการในการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและท้องถิ่นให้ดีขึ้น

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522 : 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความคิดเห็นพ้องต้องกันนั้นต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติคือต้องเห็นพ้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นโดยคนที่มาร่วมกันจะมีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

อคิน ระพีพัฒน์ (2527 : 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาซึ่งความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปแบบการตัดสินใจในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง

อภิศักดิ์ ธีระวิสิทธิ์ (2553 : 129) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงานซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องบูรณาการความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้เสียและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการพัฒนานั้น และหัวใจสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จในงานพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การสร้างความเป็นเจ้าของงานหรือกิจกรรมการพัฒนา

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มคนภายในสังคมได้เข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการทุกขั้นตอนของกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลหรือองค์กรต่างๆ โดยใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเข้าร่วมทั้งทางด้านความคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการและร่วมประเมินผลงาน ซึ่งการร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่างๆจะเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นและให้เกิดการเรียนรู้ในการนำไปพัฒนาสิ่งต่างๆด้วยตนเอง อีกทั้งทำให้ชุมชนเกิดความเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองในอนาคต

2. ลักษณะการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสรรสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตาม

เป้าหมาย

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ตลอดไป

Cohen และ Uphoff (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Cohen and Uphoff. 1988 : 6) กล่าวว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้านเข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ

สรุปได้ว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ประกอบด้วยการร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากร ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงาน ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชน ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโดยรูปแบบการมีส่วนร่วม

3. รูปแบบการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

Cohen และ Uphoff (ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543 : 139-140 ; อ้างอิงมาจาก Cohen and Uphoff. 1980. 213-218) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือริเริ่มตัดสินใจดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารและการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วยผลประโยชน์ด้านวัสดุด้านสังคมและส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การที่ประชาคมมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (Inclusive organization) เช่นการรวมกลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มต่างๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative organization) เช่นกรรมการของกลุ่มหรือกรรมการหมู่บ้าน
3. การที่ประชาคมมีส่วนร่วมโดยการที่รัฐเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนประชาชน (Non-representative organization) เช่นสถาบันหรือหน่วยงานของรัฐที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ตลอดเวลาในรูปแบบการมีส่วนร่วม

ร่วมในลักษณะนี้เป็นการกล่าวในภาพรวมซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งงานด้านพัฒนาชุมชนงานด้านการเมืองการปกครอง

Chapin (อาภรณ์ พันธุ์จันทร์สว่าง. 2522 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Chapin. 1989 : ไม่มีเลขหน้า) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ

องค์การอนามัยโลก (ปารีชาติ วลัยเสถียร. 2543 : 141 ; อ้างอิงมาจาก WHO/UNICEF. 1987 : 41-49) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ คือ

1. การวางแผน (Planning) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากรกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและ ประการสำคัญคือการตัดสินใจ

2. การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ และบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ (Utilization) ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอา กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตัวเองและควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ (Obtaining benefits) ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่าย ผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกันซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวในสังคมหรือในรูป ของวัตถุก็ได้

4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะไว้ดังนี้

นิพิทเวช สืบแสง (2526 : 3-13) ได้สรุปว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาหรือกำหนดปัญหาของชุมชน
2. การมีส่วนร่วมในการแสวงหาสาเหตุของปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในวิธีการแก้ไขปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน
5. ประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526 : 53-68) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชนบทประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดจนกระบวนการพัฒนา
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการพัฒนา
4. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

อดิน รพีพัฒน์ (2527 : 320) แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมควรเริ่มตั้งแต่การคิดการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญห
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล
5. วิธีการวัดระดับการมีส่วนร่วม

จากการกล่าวการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองโดยเริ่มจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนไม่ใช่ด้วยความต้องการของบุคคลภายนอกภายใต้กระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากเข้าใจวิธีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและนำมาใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้และรับอำนาจแก่ประชาชนการพัฒนาต่างๆจะได้ผลสำเร็จอย่างรวดเร็วขึ้น

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2541 : 97-98) ได้อธิบายระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจะส่งผลต่อสภาพและบทบาทของผู้เข้าร่วม ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากน้อยไปหามากได้ ดังนี้

6)-7. มีส่วนร่วมสูง	มีโอกาสดตัดสินใจเลือกโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ↑
	มีโอกาสเสนอโครงการ	
4)-5. มีส่วนร่วมปานกลาง	มีโอกาสเสนอความคิดเห็น	
	ถูกสัมภาษณ์ให้บอกความต้องการ	
2)-3. มีส่วนร่วมน้อย	ถูกชักชวน	
1. ไม่มีส่วนร่วม	ถูกบังคับ	

ภาพประกอบ 2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา

ระดับที่ 1 ถูกบังคับให้ร่วม ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมโครงการเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 ถูกหลอกให้ร่วม ลักษณะนี้ประชาชนถูกหลอกล่อด้วยผลประโยชน์ในรูปของค่าจ้างแรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่างหรืออาจเป็นการหาเสียงของนักการเมืองผู้หยิบยื่นโครงการมาหลอกล่อชาวบ้าน

ระดับที่ 3 ถูกชักชวนให้ร่วม การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้วและพยายามชักชวนประชาชนให้ความร่วมมือทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมชนิดนี้จะทำให้ปัญหาความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะวางแผนโครงการจะสำรวจปัญหาความต้องการด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรแก้ไขด้วยวิธีใด จะวางแผนอย่างไร

ระดับที่ 5 มีโอกาสเสนอความเห็น ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการและดำเนินการตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นของทางราชการอยู่

ระดับที่ 6 มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจทุกเรื่อง

6. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาเรื่องใดนั้นการมีส่วนร่วมถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การพัฒนาก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้มากที่สุดเพราะการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพที่ตามมาจึงเป็นสิ่งที่น่าพอใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นและได้มีผู้ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 115)

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุดเนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาและสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรมกระบวนการทำงานตามโครงการ

6.2 การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจและกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน

6.3 เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นให้ถูกต้องตรงประเด็น

6.4 เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกันซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจเนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่จะเกิดการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม

6.5 เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น

6.6 ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้านและจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

ยงยุทธ บุราสิทธิ์ (2535 : 182) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจะช่วยให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นและเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นซึ่งเมื่อไรที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงย่อมส่งผลต่อความเจริญของหมู่บ้านและประเทศโดยรวม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้นทั้งนี้อาจเกิดจากหลายสาเหตุเช่นจากการเพิ่มขึ้นของประชากรพร้อมๆกับการนำทรัพยากรมาใช้เพิ่มมากขึ้นการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นต้นซึ่งก่อให้เกิดของเสียและมลพิษมากขึ้นทั้งนี้ก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดการแก้ไขและป้องกันอย่างเร่งด่วนเพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนประเทศชาติและของโลกต่อไป

การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะในตัวเอง มีความสลับซับซ้อน ซึ่งต้องผสมผสานแนวทางในการดำเนินการหลากหลายสาขาร่วมกันให้เป็นไปตามแผนงานจัดการสิ่งแวดล้อมที่วางไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ต้องเข้าใจระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย รวมทั้งควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับและใช้มาตรการทางสังคมใหม่ ๆ ควบคู่ไปด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ความหมายของสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2547 : 2-3) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่าหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพชีวภาพและสังคมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์ได้ทำขึ้นทั้งนี้ยังได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมอีกว่าหมายถึงสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาและไม่สามารถเห็นด้วยตาสิ่งที่เป็นทั้งที่ให้คุณและให้โทษและได้จำแนกสิ่งแวดล้อมออกเป็น 4 มิติดังนี้

1. มิติทรัพยากรหมายถึงทรัพยากรทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นมีบทบาทต่อมนุษย์ในการเอื้อให้ปัจจัยด้านอาหารที่อยู่อาศัยยารักษาโรคเครื่องนุ่งห่ม ให้ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินอันได้แก่ทรัพยากรกายภาพทรัพยากรชีวภาพคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าคุณภาพชีวิต

2. มิติเทคโนโลยีโดยมีบทบาทและความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรอย่างมาก โดยมนุษย์นำเทคโนโลยีหลายรูปแบบทั้งด้านการนำทรัพยากรมาเพิ่มมูลค่าสร้างผลผลิตและด้านป้องกัน บำบัดมลพิษซึ่งทั้งนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

3. มิติของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมคือเมื่อมีการใช้ทรัพยากรด้วยเทคโนโลยีได้ก็ตามย่อมมีของเสียและมลภาวะเกิดขึ้นเสมอมิติทางของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมเป็นมิติที่แสดงให้เห็นผลของการใช้ทรัพยากร

4. มิติมนุษย์หรือเศรษฐกิจสังคมเกี่ยวข้องกับมนุษย์ได้สร้างพฤติกรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทั้งระบบสิ่งแวดล้อมย่อยหรือทั้งระบบสิ่งแวดล้อมซึ่งมิติมนุษย์ประกอบด้วยประชากร การศึกษานามัยและสาธารณสุขเศรษฐกิจโบราณสถานความปลอดภัยการเมืองและการปกครองการนันทนาการ

บุญรบ ศักดิ์มณี (2546 : 3) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น แสงแดด อากาศ ตัวเรา ป่าไม้ สัตว์ป่า อาคารบ้านเรือน รถยนต์ โทรศัพท์ วัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบตัวเราไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตไม่ว่าจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นก็ตาม

2. แนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อม

ประยูร วงศ์จันทร์ (2553 : 235-236) ได้กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องยึดวิธีการอนุรักษ์มาดำเนินการเพื่อใช้ในการจัดระเบียบของกลุ่มคนและสังคมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องทำอย่างเป็นระบบโดยอาศัยแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นนิยามเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ต่างกันที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นลักษณะเชิงปฏิบัติได้ คือ ให้กลุ่มเลิกไปถึงการมีแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

2. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการ กล่าวคือ มีกลไกสิ่งแวดล้อมควบคุมและมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างมีแบบแผนหรือลักษณะเฉพาะมิใช่จะทำอะไรก็ได้ ต้องมีจุดเริ่มต้นและลงท้ายที่มีกลไกควบคุม ซึ่งยอมรับได้ในทางปฏิบัติและเป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ทุกประการ

3. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดแผนงานนี้จะต้องครอบคลุมนโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการหรือแผนปฏิบัติที่มีขั้นตอนและพลังขับเคลื่อนเป็นกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในระบบสิ่งแวดล้อมโดยต้องยึดหลักและวิธีการอนุรักษ์วิทยา ซึ่งผู้ใช้ต้องตระหนักดีว่าต้องมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมวลมนุษย์ตลอดไป ทั้งปริมาณที่เพียงพอและคุณภาพ

5. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งของนิเวศพัฒนาปฏิบัติหรือพัฒนาแบบยั่งยืน กล่าวคือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรได้แต่ต้องไม่ให้คุณค่าทางนิเวศวิทยาสูญเสียไป คือการนำทรัพยากรมาใช้ต้องอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติจะช่วยธรรมชาติฟอกตัวเองฟื้นฟูตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างยั่งยืน

7. การจัดการสิ่งแวดล้อมมีไว้เพื่อให้มนุษย์ได้ใช้สอยและพึงพิงในการดำรงชีวิต ทั้งโดยปัจจัยสี่ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยของชีวิต ซึ่งใช้ทรัพยากรจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ใช้อย่างฉลาดหรือใช้ตามความจำเป็น โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

8. การจัดการสิ่งแวดล้อมจะบรรลุแนวทางปฏิบัติในการควบคุมของเสียมิให้เกิดขึ้นภายในระบบสิ่งแวดล้อม

9. การจัดการสิ่งแวดล้อมต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซมและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งที่อยู่ในสภาพที่กำลังมีการใช้และในสภาพที่ทรุดโทรมร่อยหรอ โดยคาดหวังว่าถ้ามีการจัดการที่ดีแล้ว จะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้ตลอดไป

10. การจัดการสิ่งแวดล้อมต้องมีการจัดองค์ประกอบภายในระบบสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศให้มีชนิด ปริมาณของแต่ละชนิดและสัดส่วนของสิ่งแวดล้อมในระบบให้ได้เกณฑ์มาตรฐานธรรมชาติที่ทุก ๆ สิ่งมีชีวิตในระบบสามารถอยู่ได้อย่างเป็นสุข ทำให้ระบบนั้นๆ อยู่ในภาวะสมดุลตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีศักยภาพในการผลิตและป้องกันมลพิษที่จะเกิดขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวมาผู้วิจัยได้สรุปว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความมุ่งหมายที่จะทำให้คุณภาพชีวิตมนุษย์และสิ่งเกี่ยวข้องดีขึ้น ซึ่งคุณภาพชีวิตนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ

ปัจจัยทางครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และสุดท้ายคือความพึงพอใจ

3. ประเภทของสิ่งแวดล้อม

สวัสดี โนนสูง (2543 : 5-6) ได้จำแนกสิ่งแวดล้อมตามการเกิดเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งที่เกิดเองตามธรรมชาติ (Natural Environment) มี 2 พวก คือ

1.1 สิ่งมีชีวิต (Biotic Environment) ได้แก่ มนุษย์พืชและสัตว์

1.2 สิ่งไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) ได้แก่ อากาศแสงแดดน้ำดินแร่ภูมิ

ประเทศตลอดจนปรากฏการณ์ธรรมชาติเช่นน้ำท่วมและฝนแล้ง เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man Made Environment) เกิดจากการ

ดัดแปลงธรรมชาติให้เหมาะสมกับความต้องการหรือให้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นจำแนกได้ 2 พวกคือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) คือสิ่งที่มีรูปธรรม

มองเห็นจับต้องได้ส่วนใหญ่เป็นสิ่งก่อสร้างเช่นบ้านเรือนโรงงานถนนรถยนต์คอกสัตว์สวนผลไม้

โบราณวัตถุและโบราณสถานซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) คือ สิ่งที่เป็นนามธรรม

หรือไม่มีตัวตนและจับต้องไม่ได้อาจสร้างขึ้นโดยตั้งใจไม่ตั้งใจหรือเพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันเช่น

ประเพณีศาสนาวัฒนธรรมกฎหมายการทะเลาะวิวาทและการศึกษา เป็นต้น

นิวัตี เรื่องพานิช (2542 : 5) ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆด้วยกัน คือ

1. สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (Natural Environment) ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น

2 ชนิด ได้แก่

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตได้แก่พืชสัตว์และมนุษย์

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้แก่ ลม ฟ้า อากาศ

ดิน ภูมิประเทศและไฟ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man Made Environment) ส่วนใหญ่เป็นแบบ

แผนวิธีการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้แก่ขนบธรรมเนียมศิลปวัฒนธรรม

สิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมศาสนาระบบเศรษฐกิจสังคมการเมืองการศึกษาและวิทยาการต่าง ๆ

เป็นต้น

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2547 : 137-138) กล่าวว่าสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนั้น

ทั้งระดับท้องถิ่นระดับจังหวัดระดับประเทศระดับภูมิภาคระดับทวีปและระดับโลกมีความคล้ายคลึงกัน

มากนอกจากความรุนแรงของแต่ละปัญหาเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันซึ่งปัญหาเหล่านั้นสามารถแบ่งได้

เป็น 10 ประเภทดังนี้

4.1 การเพิ่มของประชากร

4.2 การลดลงของพื้นที่ป่าไม้

4.3 การสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า

4.4 การขาดแคลนน้ำ

4.5 การเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน

4.6 ผลที่เกิดจากการเกษตรกรรมเช่นสารพิษตกค้างในผลผลิตในดินและแหล่งน้ำ

4.7 เมืองและชุมชนที่ไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนจนก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมสลับขะ
การจราจรน้ำเสียอากาศเสีย

4.8 สาธารณสุข/อนามัยเช่นการแพร่กระจายของเชื้อโรคในอากาศทำให้เป็นภัยต่อชีวิต

4.9 การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

4.10 ภาวะโลกร้อน (Greenhouse Effects) ที่มีผลต่อดินฟ้าอากาศและการผลิต
อาหารในอนาคต

5. สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2547 : 139) กล่าวว่าสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจาก
หลายสาเหตุด้วยกันดังนี้

5.1 การใช้ทรัพยากรมากเกินไปเกินความสามารถต่อการปรับตัวของระบบสิ่งแวดล้อมเช่น
การทำป่าไม้การทำประมงทำเหมืองแร่ ฯลฯ

5.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการนำทรัพยากรมาใช้สนองความต้องการของมนุษย์
โดยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือเหมาะสม

5.3 ช่วงเวลาการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมแทนที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในช่วงฤดูแล้ง
กลับนำมาใช้ในช่วงฤดูฝน

5.4 มีผู้ใช้ทรัพยากรมากเกินไปทั้งนี้เพราะประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและ
ปริมาณมาก

5.5 ผู้ใช้ทรัพยากรขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทำให้ขาดความระมัดระวัง
ในการใช้นอกจากจะนำมาใช้มากและไม่เหมาะสมแล้วยังอาจมีส่วนสร้างของเสียและมลภาวะเกิดขึ้นได้

5.6 เกิดมลสารใหม่หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมจากการใช้ทรัพยากรเช่นการใช้สารปราบ
ศัตรูพืชเกษตรก่อให้เกิดการตกค้างในพืชดินและแหล่งน้ำหรืออาจก่อให้เกิดการกระตุ้นให้สารธรรมชาติ
เพิ่มขึ้น

5.7 การผสมผสานระบบบริหารไม่เป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่มีการประสานงานแต่ละ
ระบบสิ่งแวดล้อมจึงทำให้เกิดปัญหาแบบลูกโซ่และเพิ่มความรุนแรงแทนที่จะแก้ไขได้แต่ไม่สามารถ
ดำเนินการได้เพราะไม่มีการวางแผนระบบบริหารงานแบบบูรณาการมาก่อน

6. หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม

6.1 ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทรแก้ว (2547 : 193-194) ได้ประมวลผลจากการศึกษาความหมาย
และคำนิยามของคำว่าจัดการสิ่งแวดล้อมของ จอลลี่ (Jolly) ดาสแมนน์ (Dasmann) วินส์ลอฟฟ์
และกัปปี้ (Winslow and Gubby) ชานเกา (Chunkao) วัตต์ (Watt) และมอราน และคณะ
(Moran and Other) โดยสรุปความหมายจากทรรศนะของนักวิชาการต่างๆได้ว่าการจัดการ
สิ่งแวดล้อมจะเป็นอันหนึ่งอันใดได้จากข้อความต่อไปนี้

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเหมือนกับการอนุรักษ์แต่ต่างกันที่การอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเหมือนทฤษฎีและหลักการไม่ได้มีแผนงานปฏิบัติส่วนคำว่าจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น
เป็นคำที่มีความหมายในเชิงปฏิบัติได้

2. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการซึ่งหมายถึงว่าต้องมีกลไกสิ่งแวดล้อม
ควบคุมและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนมิใช่จะทำอะไรก็ได้กล่าวคือต้องมีจุดเริ่มต้นและลง

ท้ายที่มีกลไกควบคุมด้วยเหตุนี้การจัดการสิ่งแวดล้อมจึงสามารถยอมรับได้ในทางปฏิบัติและเป็นตามหลักทางวิทยาศาสตร์ทุกประการ

3. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนแผนงานในการดำเนินการทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งการกำหนดแผนงานนี้ต้องครอบคลุมนโยบายมาตรการแผนงานและโครงการหรือแผนปฏิบัติ (Actionplan) ที่มีขั้นตอนและกลไกควบคุมให้แผนงานดำเนินไปได้

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระบบสิ่งแวดล้อมโดยต้องยึดหลักและวิธีการอนุรักษ์วิทยาซึ่งผู้ใช้ต้องตระหนักว่าต้องมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับมวลมนุษย์ต่อไปทั้งปริมาณที่เพียงพอคุณภาพเป็นไปตามความต้องการและเวลาที่ต้องการให้มีได้นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้องไม่ให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ยอมให้เกิดให้น้อยที่สุดหรือเกิดได้ตามความสามารถของธรรมชาติที่จะช่วยตัวเองได้เท่านั้นถ้าเกินกว่านี้แล้วจะเกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการจัดการสิ่งแวดล้อมคือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นแผนการปฏิบัติหรือหาวิธีการอนุรักษ์มาประยุกต์ใช้กล่าวคือมีแผนการใช้และดำเนินการต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างที่กำหนดไว้อย่างมีขั้นตอนและมีกลไกควบคุม

5. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งของนิเวศพัฒนาปฏิบัติหรือพัฒนาแบบยั่งยืนกล่าวคือการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักที่เปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรได้แต่ต้องไม่ให้เกิดคุณค่าทางนิเวศวิทยาสูญเสียได้หมายถึงว่าการนำทรัพยากรมาใช้นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติพอกตัวเองฟื้นฟูตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าเกินความสามารถของธรรมชาติแล้วปัญหาของเสียมีมากเกินไปจนกลายเป็นมลพิษสิ่งแวดล้อมก็จะมากตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

6. การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นหลักและแผนปฏิบัติให้ผู้บริหารใช้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มโครงการและดำเนินโครงการทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมมีกลไกที่กำกับกระบวนการและแผนงานการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนักบริหารสามารถจะทราบแนวคิดและแนวดำเนินงานอย่างมีขั้นตอนดังกล่าวก่อนจึงนำไปตัดสินใจ

บุญรบ ศักดิ์มณี (2546 : 18) ได้ให้ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างมีระบบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสนองความต้องการของมนุษย์ โดยไม่มีผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการมีใช้ในอนาคตตลอดไป

ประยูร วงศ์จันทร์ (2553 : 234) ได้ให้ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง แนวคิดที่ให้อำนาจแก่มนุษย์ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บังเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์หรือเป็นไปเพื่อสิ่งแวดล้อมก็ได้ ขึ้นอยู่กับอำนาจและความปรารถนาของมนุษย์

สรุปได้ว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมหมายถึงกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างกลไกควบคุมไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีใช้ในอนาคตตลอดไปและมีความยั่งยืน

6.2 หลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทร์แก้ว (2547 : 95-97) กล่าวว่าหลักการในการจัดการสิ่งแวดล้อม มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

หลักการที่หนึ่งการกำหนดชนิดประเภทและขอบเขตของสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ประโยชน์หลักการข้อนี้อาศัยพื้นฐานสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งแวดล้อมซึ่งมีจุดเด่นเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเป็นตัวนำแนวคิดในการกำหนดชนิดประเภทกลุ่มระบบย่อยระบบสิ่งแวดล้อมและการกำหนดขอบเขตอาจโดยการทำการวางแผนการใช้ที่ดินหรือกำหนดขอบเขตขึ้นมาทั้งนี้เพราะสิ่งเหล่านี้อยู่บนโลกเนื่องจากพื้นดินผิวโลกไม่สามารถขยายตัวหรือหดไปได้เท่าที่มีอยู่ในการใช้ที่ดินและ/หรือกลุ่มทรัพยากรที่ไม่ถูกสมรรถนะและไม่เหมาะสมแล้วจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการวางแผนการใช้ที่ดินต้องดำเนินการแบ่งทั้งสมรรถนะที่ดินคือลักษณะภูมิประเทศและความเหมาะสมตามคุณสมบัติของดินและสภาพของเศรษฐกิจสังคมควบคู่กับการสร้างกฎและมาตรการใช้ที่ดินระบุไว้ด้วย

หลักการที่สองการกำหนดกิจกรรมเพื่อคงสภาพและ/หรือสร้างศักยภาพความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมคือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหลักจากการวางแผนแบ่งเขตพื้นที่แล้วการกำหนดการใช้ทรัพยากรในแต่ละประเภทที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนดต้องเป็นไปตามหลักวิชาการในแต่ละสาขาที่สำคัญต้องเป็นไปตามหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมคือเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนกำหนดขนาดและทิศทางการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นรูปธรรม

หลักการที่สามการควบคุมในการกำจัดของเสียและมลพิษจากกิจกรรมการใช้ทรัพยากรเนื่องจากการนำทรัพยากรมาใช้ไม่ว่าลักษณะใดย่อมมีของเสียและมลพิษเกิดขึ้นเสมอ ดังนั้นการใช้ทรัพยากรในเขตพื้นที่ใดก็ตามจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมบำบัดและกำจัดของเสียและมลพิษให้หมดไปหรือลดน้อยลงจนสิ่งแวดล้อมสามารถรองรับได้และไม่เป็นพิษภัยต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆโดยนำเทคโนโลยีเข้าไปควบคุม

บุญรับ ศักดิ์มณี (2546 : 18-19) กล่าวว่า หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม จะต้องทำเป็นกระบวนการ เพื่อการจัดการมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การกำหนดแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ในการจัดการสิ่งแวดล้อมมีหลักการที่จะพิจารณาก่อนกำหนดแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ

- 1.1 ผู้วางแผนต้องเข้าใจอย่างแจ่มชัดว่า ระบบสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เป็นระบบอะไร เช่น ระบบป่าไม้ ระบบน้ำกร่อยและระบบเมือง เป็นต้น
- 1.2 ผู้วางแผนต้องตระหนักว่าระบบที่เกี่ยวข้องมีความทนทานยืดหยุ่นเพียงใด
- 1.3 ผู้วางแผนต้องเข้าใจว่าในระบบนี้มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- 1.4 ผู้วางแผนต้องสามารถประยุกต์องค์ประกอบและหน้าที่ขององค์ประกอบได้
- 1.5 ผู้วางแผนต้องเข้าใจว่าระบบสิ่งแวดล้อมนั้นมีการเคลื่อนย้ายพลังงาน

อย่างไร

1.6 ผู้วางแผนต้องเข้าใจถึงผลกระทบย้อนหลังที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของระบบสิ่งแวดล้อม

- 1.7 ผู้วางแผนต้องแน่ใจว่าเป็นแผนที่ปฏิบัติได้ทั้งทางนิเทศและพฤตินัย
- 1.8 ผู้วางแผนต้องระวังภัยที่อาจมีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

2. ข้อมูลกับการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ในการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้วางแผนจะต้องใช้ข้อมูลหลายชนิดในการวางแผน เพื่อให้ได้แผนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ใช้ เช่น

- 2.1 ผลการวิเคราะห์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 2.2 ข้อมูลพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม
- 2.3 ข้อมูลที่แสดงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อม
- 2.4 ข้อมูลปัญหาและเหตุของปัญหา
- 2.5 ข้อมูลการพยากรณ์เหตุการณ์อนาคต
3. แผนการจัดการสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของแผนการจัดการและหน้าที่การทำงาน ประกอบด้วย
 - 3.1 วัตถุประสงค์
 - 3.2 เป้าประสงค์
 - 3.3 นโยบาย
 - 3.4 มาตรการ
 - 3.5 แผนงาน
 - 3.6 แผนปฏิบัติการ

สรุปได้ว่าหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม ต้องวางแผนการจัดการอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ประยูร วงศ์จันทร์ (2553 : 210-211) ได้อธิบายไว้ว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นที่ต้องใช้เครื่องมือหลายชนิดไปพร้อมกัน เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1. เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือทางวิชาการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะการรับรู้ทางวิทยาศาสตร์สามารถนำความรู้พื้นฐานมาประยุกต์ให้เกิดผลผลิตหรือประโยชน์ในรูปของเทคโนโลยี ซึ่งการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นนั้น สิ่งที่ต้องมีเทคโนโลยีทั้งการใช้ทรัพยากรและการบำบัดหรือการกำจัดของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพโดยเลือกใช้ให้เหมาะสมมากที่สุด
2. เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการนำเอาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางหนึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรของรัฐในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างการลดภาษีมลพิษ เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำหน้าที่ส่งสัญญาณทางราคาเพื่อเตือนผู้บริโภคว่า กิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์ต่างส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด
3. เครื่องมือทางสังคม เป็นเครื่องมือในลักษณะการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยใช้สื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้เกิดขึ้นทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
4. เครื่องมือทางกฎหมาย การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญวิธีหนึ่งเพราะเป็นมาตรการที่ใช้ควบคุมการกระทำของประชาชน กฎหมายที่ใช้สำหรับการป้องกันและการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

5. เครื่องมือทางการศึกษา การให้การศึกษาหรือสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่จะสามารถส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ลึกซึ้งและได้ผลในระยะยาว โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด เจตคติและค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ทักษะในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สร้างความยั่งยืนให้กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้

6.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ (2545 : 9-12) ได้อธิบายไว้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมากมาย ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมมีหลายระดับ ตั้งแต่องค์กรในระดับสูงซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานองค์กรในระดับปฏิบัติงาน และในบางองค์กรก็มีหน้าที่ในการให้การศึกษาฝึกอบรมและเผยแพร่ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. องค์กรระดับนโยบายและแผนงาน

เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนงาน ในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น

1.1 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่หลักในการรับนโยบายของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงและอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการศึกษาและวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ในการวางแผน รวมตลอดถึงการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เสนอแนะมาตรการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.2 สำนักผังเมือง มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในด้านการวางแผนและจัดทำผังเมืองภาค ผังเมืองจังหวัด ผังพัฒนาชุมชน พิจารณาปัญหาแก้ไขการขัดแย้งทางด้านผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน การคมนาคม และสาธารณสุขปโภค

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่น ๆ อีก เช่น สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย สำนักงานประมาณ กรมวิเทศสหการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานข้าราชการพลเรือน สำนักงานส่งเสริมการลงทุน สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น

2. องค์กรในท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและตำบล

องค์กรในท้องถิ่นนับว่าเป็นองค์กรที่มีบทบาทมากที่สุดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบท เป็นองค์กรที่จะต้องจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือเรียกว่าเป็นผู้ปฏิบัติการอย่างแท้จริง องค์กรในท้องถิ่นมีหลายองค์กร เช่น

2.1 คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้าน สร้างและบำรุงสาธารณสมบัติประจำหมู่บ้าน เช่น ถนน สะพาน ห้วย หนอง คลอง บึง ฝาย และที่เลี้ยงสัตว์ ตลอดจนจนถึงการจัดหาน้ำสะอาดจัดหาแหล่งน้ำ การจัดวางผังหมู่บ้าน การสร้างสนามเด็กเล่น การสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาความสะอาดในบ้านเรือนและหมู่บ้าน

2.2 คณะกรรมการสภาตำบล (กสต.) มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตำบลและหมู่บ้านให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนา

2.3 คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) มีบทบาทหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา และสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ กสศ. เป็นผู้ดำเนินการหรือได้รับมอบหมาย

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่น ๆ ในระดับหมู่บ้านและตำบลอีก เช่น คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน (กพม.) ของกรมการพัฒนาชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านป่าไม้ ของกรมป่าไม้ คณะกรรมการหมู่บ้านนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสัมพันธ์ กลุ่มสหกรณ์หมู่บ้าน กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ช.บ.) กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทส.ป.ช.) หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในหมู่บ้านและตำบล

ไม่ว่าจะเป็นองค์กรใด ในระดับใด หรือกลุ่มใดก็ตาม ก็มีส่วนในการช่วยจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น โดยเฉพาะองค์กรในท้องถิ่นในระดับหมู่บ้านและในระดับตำบล จะเป็นกลุ่มที่จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง เพราะเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติจริง สามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการใช้ระบบนิเวศของตนเองภายใต้ขีดจำกัดได้อย่างเหมาะสมเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนโดยชุมชนเองรวมถึงการพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยโดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการโดยมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีระบบโต้สวนสาธารณะมีส่วนร่วมในการคิด (Thinking) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) การวางแผน (Planning) การลงมือปฏิบัติงาน (Action) ตลอดจนได้รับการกระจายอำนาจจากองค์กรภาครัฐเพื่อให้ประชาชนมีอำนาจและมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาการวางแผน (Planning) การดำเนินงานด้วยการวิจัยการศึกษาสภาพชุมชน (Implementation) และบำรุงรักษา (Maintenance) เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประชาชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการติดตามการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง (วรศักดิ์ อุวรรณโน. 2544 : 43-49)

2. สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องดังนี้

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ มาตรา 6 (1) สิทธิในการได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในการค้าหรือกิจการของบุคคลใดได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (2) สิทธิในการได้รับค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่ได้รับค่าเสียหายจากอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษอันมีสาเหตุเกิดจากกิจการหรือเกิดจากโครงการใดที่ริเริ่มสนับสนุนหรือดำเนินการ

โดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (3) สิทธิในการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่ได้พบเห็นการกระทำใดๆ อันเป็นการละเมิดฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (4) การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาสีสิ่งแวดล้อม (5) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 19 และมาตรา 33 กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในการจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในท้องถิ่นโดยการจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะต้องจัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้งและไม่น้อยกว่าสองครั้งตามลำดับ

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ในมาตรา 51 ประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้อาจแจ้งความต่อเจ้าพนักงานสอบสวนเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และให้ถือว่าประชาชนผู้พบเห็นการกระทำผิดดังกล่าวเป็นผู้เสียหายตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญาและบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ตามมาตรา 4 และมาตรา 7 ให้บุคคลในฐานะเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยโดยได้รับมอบหมายจากราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเก็บขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยเพื่อให้เอกชนผู้รับอนุญาตปฏิบัติรวมถึงการกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการของเอกชนที่จะพึงเรียกเก็บได้ตามหมวด 3 ว่าด้วยเรื่องการจัดสิ่งปฏิกูลนอกจากนั้นยังให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับภาระกระตุ้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 8 ในกรณีเร่งด่วนอธิบดีกรมอนามัยอาจสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรืออาจเกิดเหตุอันควรสงสัยจะก่อความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนระงับการกระทำหรือให้กระทำใดๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นนั้นได้ตามสมควรและอธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการใดๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นนั้นได้ถ้าเจ้าของวัตถุหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามสมควรและต้องรับภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้นแทนราชการด้วย (บุญจง ชาวสิทธิวงษ์. 2545 : 194)

3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น (จำลอง โพธิ์บุญ. 2544 : 7) ได้สรุปไว้ดังนี้ หมายถึงการที่ประชาชนในสังคมมีความร่วมมือร่วมกันพัฒนาความสามารถของตนในการควบคุม การใช้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหา หาสาเหตุของปัญหา รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า ถ้าสมาชิกขององค์กรชุมชนมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจและร่วมมือในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้รับการสนองตอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จะทำให้ความสนใจในความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยลงไป การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย เช่น

เกิดการยอมรับโครงการมากขึ้น ประชาชนรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของโครงการ การบริหารและการดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ ประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการมากขึ้น และเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนอีกด้วย

3.1 แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

จำลอง โปธิบุญ (2550 : 21-23) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้สรุปและได้เสนอแนะไว้ดังนี้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการจัดให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมจะต้องติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหาของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรในอัตราที่จะไม่ทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของแหล่งทรัพยากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในหลายกรณีแม้ว่าการฟื้นฟูตามธรรมชาติของแหล่งทรัพยากรในภูมิภาคต่างๆ จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ก็ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของแหล่งทรัพยากรอันเนื่องมาจากการนำเอาเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยมาใช้เพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ ดังนั้นความรับผิดชอบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงแค่ว่าแก้ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพเท่านั้นไม่เพียงพอแต่ควรที่จะสามารถป้องกันมิให้เกิดปัญหานี้ด้วย แต่การจัดการปัญหาทางสิ่งแวดล้อมทั้งหมดจะปล่อยไว้ให้หน่วยงานทางราชการและเจ้าหน้าที่เป็นผู้ติดตามดูแลอย่างในอดีตที่ผ่านมาไม่ได้อีกแล้ว เพราะปัญหาการลดลงของทรัพยากรและความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องและสุดท้ายแล้วผลกระทบทั้งหลายจะตกอยู่กับประชาชนนั่นเอง ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งรับรู้การเปลี่ยนแปลง น่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและเป็นการเพิ่มสมรรถนะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวมอย่างยิ่ง กลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

1. การศึกษาทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรม แนวคิด และวิถีชีวิตของคนไทย
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในประเด็น ปัญหาและแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน และกำหนดแนวทางการพัฒนา
4. การกระจายทรัพยากรอำนาจและรับผิดชอบต่อในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน

นอกจากนี้ จำลอง โปธิบุญ (2545 : 4-36) ได้ศึกษาถึงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยได้นำแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเทศบาลแหลมฉบังมาศึกษา พบว่า การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางเทศบาลมีบทบาทดังนี้

1. มีนโยบาย/แผน ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
2. มีผู้รับผิดชอบในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
3. มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อใช้ในการดำเนินการด้านการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

4. ผู้บริหารของเทศบาลเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างสูง

5. ผู้ปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง/ส่งเสริมบทบาทของชุมชนมีความรับผิดชอบมุ่งมั่นในการดำเนินงาน

6. มีกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

7. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ชุมชน/กลุ่มต่างๆมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน สามารถแบ่งออกเป็น แนวทางของภาครัฐและแนวทางสำหรับประชาชน ดังนี้

1. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืนของภาครัฐ
 2. ให้ประชาชนในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการเปิดเผยนโยบายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลทุกแง่มุมที่ได้จากการศึกษาโครงการดังกล่าวต่อสาธารณะชนอย่างต่อเนื่อง
 3. เปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และประชาชนโดยส่วนรวม ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งยังจะช่วยลดความขัดแย้งในสังคมลงด้วย
 4. สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกระจายอำนาจให้แก่ชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาองค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรที่มีส่วนได้เสียต่อทรัพยากรนั้นๆ โดยตรง ให้การรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนยอมรับกฎกติกาต่างๆที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้นตราប់ที่กฎและกติกาเหล่านั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมอันดีของประชาชน ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านการเงินตามความจำเป็นของประชาชนที่ทำการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น
 5. ในการปฏิรูปที่ดิน รัฐควรจะดำเนินการบนหลักการที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการ รวมทั้งให้มีการออกเอกสารรับรองสิทธิในที่ทำกินทั่วประเทศโดยเร็วพร้อมกับการจำแนกที่ทำกินและเขตป่าออกจากกันอย่างชัดเจน
5. เร่งรัดพิจารณาพระราชบัญญัติป่าชุมชนที่รับรองสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนและยอมรับความหลากหลายในแบบแผนตลอดจนจารีตประเพณีที่ชุมชนยึดถือและปฏิบัติ ทั้งในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์
6. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างรัฐบาล องค์กรเอกชน และประชาชนเพื่อเป็นสื่อในการนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อม และกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมเพื่อทำโครงการร่วมกันระหว่างรัฐบาล องค์กรเอกชน และประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม
7. สร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าด้วยการบรรจุเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

8. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์เป็นจุดอ่อนสำคัญของภาครัฐ ดังนั้นจึงควรประสานความร่วมมือให้ความสนับสนุนและส่งเสริมภาคเอกชน สื่อมวลชน สถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจหาทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีให้เป็นส่วนหนึ่งของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

9. หากจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ก็ต้องมีการทบทวนกระบวนการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเหมาะสมควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันให้มีสหสัมพันธ์กันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ระบบกฎหมายไทยเองอาจรับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทั้งในระดับราชการฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารด้วยก็ได้ แต่สิ่งเหล่านี้จะพึงบังเกิดได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มพลังประชาชนต้องร่วมมือร่วมใจผลักดันความต้องการในการมีส่วนร่วมนี้ให้เป็นจริงโดยกระบวนการทางรัฐสภาและรัฐบาลต่อไป

2. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืนสำหรับประชาชน

1. สร้างจิตสำนึกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการหาพันธมิตรเพิ่มเติม ลดการเผชิญหน้า
2. สร้างองค์กรชาวบ้านให้เข้มแข็ง เร่งพัฒนาความสามารถในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรอย่างจริงจัง ขยายเครือข่ายของการอนุรักษ์ไปทั่วทุกภาคและทุกประเทศ
3. จัดตั้งสมัชชาสิ่งแวดล้อมในระดับต่างๆเท่าที่มีศักยภาพที่เป็นจริงตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด และภาค เป็นต้น ให้มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรการติดตามการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลและกรณีที่มีปัญหาเร่งด่วน มีบทบาทในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาเคราะห์ตลอดทั้งการเจรจาเพื่อคลี่คลายปัญหา
4. ช่วยกันติดตามการดำเนินการสิ่งแวดล้อมของผู้แทนราษฎร (สส.) และพรรคการเมือง เพื่อจะทราบว่า สส. และพรรคการเมืองใดใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

บทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป ทั้งสองอย่างและการดำเนินการในเรื่องนี้จะต้องกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมการดำเนินการอย่างจริงจังและพร้อมๆกัน แนวคิดพื้นฐานการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแนวความคิดสำคัญของนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ซึ่งต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นสำคัญ

1.1 การดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

การดำรงอยู่อย่างยั่งยืน หมายถึง การให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หนักแน่นกว่าปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแม้ว่าจะเป็นเรื่องสำคัญและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของประชาชน แต่ในแนวความคิดของการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้นระบบเศรษฐกิจที่จะอยู่อย่างยั่งยืนจะต้องสามารถรักษาไว้

ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จำเป็น ต้องพึ่งพากันของระบบเศรษฐกิจให้ยืนยาวต่อไปในอนาคต ซึ่งการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนอาจจะต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ประกอบ คือ

1.1.1 ความชัดเจนในเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนอย่างเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน

1.1.2 การนำมาซึ่งข้อตกลงต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการที่ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

1.1.3 ความคิดของการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

การดำรงอยู่อย่างยั่งยืนจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพิจารณาโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติต่อไป แม้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเน้นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนที่เน้นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ บุคลากรหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนมาตรการและนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางอย่าง เช่น การนำกระดาษใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ การมุ่งเน้นการสร้างรากฐานให้ประชาชนมีวิถีชีวิตต่อสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของความรู้ที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ธรรมชาติและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พร้อมกับสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่และเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วนในการร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม โดยบูรณาการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านและสังคมให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและยุทธศาสตร์การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชนในทุกระดับ ส่วนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจดำเนินควบคู่กันไปกับการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมไปพร้อม ๆ กัน

1.2 การมอบอำนาจการตัดสินใจไปยังระดับที่เหมาะสม

การมอบอำนาจการตัดสินใจไปยังระดับที่เหมาะสม หมายถึง การมอบอำนาจการตัดสินใจไปยังระดับที่ทำให้นโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดปัญหาที่น้อยที่สุด ซึ่งน่าจะเน้นระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมอบอำนาจการตัดสินใจควรจะเป็นเรื่องของกระบวนการประชาธิปไตย ที่จะต้องกระจายอำนาจในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1.2.1 การกระจายการควบคุม ให้มีการกระจายการควบคุมไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานที่เล็กลง

1.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเขาเอง

1.2.3 การร่วมดำเนินการ ควรให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการทั้งภาครัฐและเอกชนและท้องถิ่น

1.2.4 การสร้างขีดความสามารถ คือ เสริมให้ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ช่วยตนเองและรับผิดชอบในการทำนโยบายที่ทำให้เกิดความยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติ

ในปัจจุบันการมอบอำนาจการตัดสินใจได้นำลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเรียบร้อยแล้ว แต่ละองค์กรก็มีโครงสร้างในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่แล้วพอสมควร

1.3 ยุทธศาสตร์ทางนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ทางนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดลำดับความสำคัญและหลักกว้าง ๆ เพื่อเป็นกรอบสำหรับการดำเนินการสำหรับกิจกรรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ต้องอธิบายถึงกลไกและกระบวนการที่จะทำให้การดำเนินการตอบกรอบให้บรรลุผลสำเร็จ

ในปัจจุบันการมอบอำนาจการดำเนินการในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ทั้งระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลโดยดำเนินการตามด้วยกฎหมายต่างๆ ไปเรียบร้อยแล้วแต่ละองค์กรท้องถิ่นก็ได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเป็นยุทธศาสตร์ของแต่ละองค์กรแล้วมากพอสมควร แต่ต้องติดตามประเมินผลให้การดำเนินการบรรลุตามยุทธศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้นตามลำดับและต้องสัมพันธ์กับแนวคิดที่ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนด้วย (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2546 : 32-34)

2. บทบาทในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ความหมายของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นกลไกหนึ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการป้องกันแก้ไขและควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการคุ้มครองส่งเสริมและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและสวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตโดยการจัดทำค่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดการอนุมัติการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนหรือการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น. 2549 : 74)

2.2 กฎหมายที่ให้อำนาจในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากและมีการบัญญัติไว้เป็นเวลานานซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดเป็นการเฉพาะและมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดูแลซ้ำซ้อนกันหลายหน่วยงานรวมถึงการไม่มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบซึ่งนำมาสู่การขาดการประสานความร่วมมือในการป้องกันการกระทำผิดจนเกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์กรส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าใจถึงบทบาทอำนาจและหน้าที่ตามภารกิจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากฎหมายที่ให้อำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงสำหรับใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ถือได้ว่าเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมพื้นฐานหลักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศเนื่องจากมีบทบัญญัติโดยตรงที่รับรองสิทธิหน้าที่และส่งเสริมประชาชนรวมถึงองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนจัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมกำหนดอำนาจของส่วนราชการต่างๆ ให้มีหน้าที่ร่วมกันในด้านการส่งเสริมและรักษา

คุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมถึงมีมาตรการที่ใช้บังคับในการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมครอบคลุมทุกด้าน (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535. 2535 : 1-43)

2. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีมาตรการที่ใช้บังคับและจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นมาตรการทางด้านกฎหมายที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่และข้อห้ามต่างๆแก่ประชาชนให้ปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมการกระทำที่ส่งผลต่อความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. 2535 : 28-42)

3. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปภายในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีมาตรการที่ใช้จัดการสิ่งแวดล้อมในเรื่องของการควบคุมการกำกับและดูแลการกระทำต่างๆที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. 2535 : 27-52)

4. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535)

เป็นกฎหมายที่กำหนดรูปแบบหลักเกณฑ์และวิธีการผังเมืองของประเทศเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งของรัฐหรือเอกชนเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางการพัฒนาหรือความเจริญของเมืองในแต่ละพื้นที่โดยมาตรฐานที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ได้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทำหน้าที่เป็นองค์กรดำเนินการและบังคับใช้กฎหมาย (พระราชบัญญัติการผังเมืองพ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535. 2535 : 1-4)

5. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543)

เป็นกฎหมายที่มีการตราขึ้นเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการควบคุมอาคารเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงความปลอดภัยการป้องกันอัคคีภัยการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการสาธารณสุขการผังเมืองการสถาปัตยกรรมและอำนวยความสะดวกแก่การจราจรและเป็นกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอาคารเป็นอย่างมากมีมาตรการที่บังคับใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงของการป้องกันการควบคุมและการกำกับดูแลต่างๆเพื่อจะทำให้การดำเนินการเป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งมาตรการที่ใช้บังคับส่วนใหญ่ได้กระจาย (พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. 2522 : 1-43 ; อ้างอิงมาจาก พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543. 2543 : 1-14)

ดังนั้น ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติกฎหมายสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนี้

การรับสิทธิพิเศษเป็นอันดับแรกในการจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมสำหรับการลงทุนและดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบบำบัดของเสียรวมทั้งการจัดหาจัดซื้อที่ดินวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน

ให้แล้วส่วนหนึ่งหรือได้จัดสรรเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมทบด้วยโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดขึ้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 23 มาตรา 27 และมาตรา 28)

การปฏิบัติและดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงรวมถึงการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือแก้ไขปรับปรุงข้อกำหนดของท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ.2535 มาตรา 7 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา 9 และมาตรา 10)

การมอบหรืออนุญาตให้บุคคลดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยแทนภายใต้การควบคุมดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 18)

การตราข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการรักษาความสะอาดและการจัดการระเบียบในการเก็บขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่ต้องมีการควบคุมการกำกับดูแลตลาดการควบคุมดูแลสถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหารการควบคุมการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์การกำหนดแบบการแจ้งและหนังสือรับรองการแจ้งการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเงื่อนไขการขอและการออกใบอนุญาตการขอต่ออายุใบอนุญาตการกำหนดการอนุญาตและค่าธรรมเนียมรักษาความสะอาดและการเก็บค่าธรรมเนียมและค่าปรับให้เป็นรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่น(พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 20, 29, 32, 35, 40, 43, 48, 50, 54, 55, 58, 63, 64 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 14)

การปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรีในการแจ้งให้ยกเลิกหรือแก้ไขข้อบัญญัติท้องถิ่นภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันรับแจ้งการให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกประกาศกระทรวงห้ามก่อสร้างตัดแปลงรื้อถอนเคลื่อนย้ายและใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใดในบริเวณนั้นเป็นการชั่วคราว(พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา 10 ทวิ และมาตรา13)

การจัดเตรียมเอกสารและแบบแปลนต่างๆเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน(พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา13 ทวิ (1) (2) และ (4)

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย

1. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์

1.1 สภาพทั่วไป

1.1.1 ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 บ้านน้ำเที่ยง ตำบลหนองกุงสวรรค์ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอโกสุมพิสัยอยู่ห่างจากอำเภอ 18 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด 48 กม. มีเนื้อที่ 34.98 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 21,862 ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแพงและตำบลหนองบอนอำเภอกุสุมพิสัยจังหวัด
มหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองเหล็กอำเภอกุสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเหล่าอำเภอกุสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลวังยาวและตำบลดอนกลางอำเภอกุสุมพิสัย

จังหวัดมหาสารคาม

1.1.2 เขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์ จำนวนหมู่บ้าน

10 หมู่บ้าน

1.1.3 ประชากร

ประชากรรวมทั้งสิ้น 5,084 คน เป็นชาย 2,525 คน หญิง 2,559 คน

1.1.4 สภาพทางเศรษฐกิจของตำบลหนองกุ้งสวรรค์

สภาพเศรษฐกิจของตำบลหนองกุ้งสวรรค์เปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยรายได้ 20,000บาท/คน/ปี เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมส่วนราษฎรที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่นรับจ้างทั่วไปค้าขายและรับราชการ

1.1.5 สภาพทางสังคม

1. การศึกษาประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในตำบลหนองกุ้งสวรรค์สำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษาจนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในระดับอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าระดับปริญญาตรีและเป็นผู้ไม่รู้หนังสือไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนตามลำดับ (จปฐ.ปี 2555)

1.2 ข้อมูลการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์เดิมเป็นสภาตำบลหนองกุ้งสวรรค์และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลหนองกุ้งสวรรค์ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดตั้งสภาตำบลหนองกุ้งสวรรค์อำเภอกุสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี พ.ศ. 2540 สภาพปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งและลักษณะชุมชนปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์มีเนื้อที่ 34.98 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 21,862 ไร่ครอบคลุมพื้นที่ หมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน

2. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลแพง

2.1 ข้อมูลทั่วไปตำบลแพง

2.1.1 ที่ตั้ง ตำบลแพงตั้งอยู่ที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯประมาณ 550 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอห่างจากอำเภอกุสุมพิสัย 10 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 39 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดขอนแก่น 32 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จดเขตตำบลโพนงามอำเภอกุสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ จดเขตตำบลวังยาวอำเภอกุสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก จดตำบลหนองบอนตำบลหนองกุ้งสวรรค์จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก จดเขตตำบลเขวไร่อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

2.1.2 พื้นที่ตำบลแพงมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 42 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 26,190 ไร่ แบ่งเป็น

พื้นที่สาธารณประโยชน์	770 ไร่
พื้นที่อาศัย	1,310 ไร่
พื้นที่น้ำคลองบึง	2,859 ไร่
พื้นที่ทำเกษตร	21,251 ไร่ โดยแยกพืชที่เกษตรกรออกเป็น 3 ส่วน คือ
1. พื้นที่ทำนาข้าวจำนวน	16,013 ไร่
2. พื้นที่ทำพืชไร่จำนวน	4,820 ไร่
2. พื้นที่ทำสวนจำนวน	418 ไร่

2.1.3 ภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่มลักษณะดินร่วนปนทรายและเป็นดินเค็ม บางพื้นที่ราษฎรประกอบอาชีพการทำนาเป็นหลักมีการทอเสื่อกกเป็นอาชีพรองซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวตำบลแพงเนื่องจากในเขตตำบลแพงมีทรัพยากรธรรมชาติคือมีหนองน้ำขนาดใหญ่ (บึงแพง) และมีน้ำเก็บตลอดปีเหมาะแก่การปลูกกก (ต้นไทร) สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี

ปัจจุบันบึงบ้านแพงมีความสำคัญแก่ชาวตำบลแพงมากเพราะนอกจากจะเก็บน้ำใช้ตลอดปีแล้วยังเป็นแหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์ทำการเกษตร

2.2 ประชากร/จำนวนครัวเรือน

ประชากรทั้งหมด 9,194 คน แยกเป็นจำนวนครัวเรือนและประชากร

1. แยกเป็นประชากรชาย	4,536 คน
2. แยกเป็นประชากรหญิง	4,658 คน
3. จำนวนครัวเรือน	2,280 ครัวเรือน

2.3 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวตำบลแพงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักเช่นทำนาทำไร่และเลี้ยงสัตว์มีอาชีพทอเสื่อกกเป็นอาชีพรองและบางส่วนจะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จมีการอพยพไปทำงานทำที่อื่นโดยได้ค่าจ้างในอัตราที่ต่ำเนื่องจากเป็นแรงงานไร้ฝีมือเพราะขาดโอกาสทางการศึกษาและการอบรมฝีมือแรงงานและงานหัตถกรรมจากเสื่อกกซึ่งถือเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับตำบลแพงเป็น “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ของชาวตำบลแพง

2.4 การบริการพื้นฐานและสาธารณสุข

สภาพการคมนาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแพงส่วนใหญ่ใช้เส้นทางคมนาคมทางบกถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านบางสายอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมและถนนภายในหมู่บ้านหลายเส้นทางยังไม่สะดวกตลอดจนถนนเข้าสู่แปลงเกษตรยังไม่เพียงพอที่มีอยู่ก็ใช้ไม่ได้มันักจึงมีความจำเป็นต้องจัดหางบประมาณสนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิวัฒน์ แก้วทะนง (2541 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่าประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำป่าพนังมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำค่อนข้างน้อยทั้งตามขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำโดยที่เพศอายุรายได้ระดับการศึกษาไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำป่าพนังมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆของการจัดการทรัพยากรน้ำโดยปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมคือสถานภาพทางอาชีพและสถานภาพถือครองที่ดินส่วนความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำมีปัจจัยหลักคือสถานภาพทางอาชีพเนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ได้เริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนในรูปแบบต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับศักยภาพความสามารถของคนในชุมชนจึงเกิดข้อสรุปร่วมกันว่าองค์กรและประชาชนในท้องถิ่นน่าจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายวิเคราะห์ปัญหาตัดสินใจปฏิบัติการและประเมินผลด้วยตนเองมากกว่าบทบาทของคนภายนอกชุมชนปัญหาความเดือดร้อนในการจัดการน้ำเพื่อดำรงชีพและประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชาชนในท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีจุดร่วมของความต้องการที่จะเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำป่าพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประภาพร ศรีสถิตธรรม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนครจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ระดับของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนได้แก่เพศตำแหน่งการเป็นสมาชิกที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

พนิดา วิมานรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษาบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดอยู่ในระดับต่ำและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดสรุปดังนี้คือระดับการศึกษาอาชีพหลักการเข้ารับการอบรมการรับรู้ข่าวสารสถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบลมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ดมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อผลการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดส่วนระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด

พยุหณ์ นิยม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:ศึกษาในพื้นที่กิ่งอำเภอกองปิ้ง จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่การรับรู้ข่าวสารการได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำการได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและ อบต. และอาชีพหลักส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและระดับการศึกษา

กุลธิดา ธรรมรัตน์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจอมทองมะขามสูงและหัวรอเคยได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 86.67, 83.87 และ 72.73ตามลำดับมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำตามลำดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ประสบการณ์อบรมด้านสิ่งแวดล้อม

สุริยา แก้วนารายณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมของคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาครมีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้านได้แก่ด้านการออกข้อบัญญัติด้านการทำร่างงบประมาณและด้านการเสนอแผนงาน/โครงการควบคุมแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนด้านการควบคุมติดตามแผนงาน/โครงการอยู่ในระดับปานกลางคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยภาพรวมได้มีการทำการศึกษาในประเด็นของระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าระดับของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์อบรมด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับงานวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเลือกศึกษาในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากยังไม่มีใครเคยศึกษาประเด็นนี้ในพื้นที่มาก่อนและผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ จึงสามารถเก็บข้อมูลได้โดยสะดวกซึ่งจะทำให้สามารถเจาะลึกถึงข้อมูลได้อย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง จำนวนทั้งสิ้น 8,937 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2556)

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง จำนวน 383 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	องค์การบริหารส่วนตำบล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	หนองกงสวรรค์	4,094	175
2	แพ่ง	4,843	208
	รวม	8,937	383

ที่มา : สำนักงานปกครองอำเภอโกสุมพิสัย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น (Stratified Random Sampling)

ขั้นที่ 2 หลังจากได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรของแต่ละองค์การ

บริหารส่วนตำบลแล้ว ใช้การสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพงตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพง มาเรียงลำดับหมายเลขแต่ละพื้นที่ตำบล

2. ผู้วิจัยหาช่วงในการสุ่ม และเมื่อทราบจำนวนช่วงห่างระหว่างหมายเลขของแต่ละตำบลแล้ว เรียงลำดับได้ครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวเลขตัวแรกแล้วบวกด้วยช่วงห่างที่ได้จนได้ครบจำนวนของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละพื้นที่ตำบล

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน แบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลละ 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ลักษณะของคำตอบเป็นแบบปลายปิด (Close-ended Question)

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัยเป็นแบบสอบถามเลือกตอบซึ่งมี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100) ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ
2. ด้านการปฏิบัติงาน
3. ด้านการรับผลประโยชน์
4. ด้านการประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended)

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัยเพื่อประมวลเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุม

2. ศึกษาสร้างเครื่องมือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากการศึกษาเอกสารการวิจัยเบื้องต้นของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 99) เพื่อสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตของคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัยให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด

3. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและนำไปแก้ไขปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามเพื่อพิจารณาด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหาความเหมาะสมด้านภาษา การสร้างเครื่องมือ ความครอบคลุมถูกต้องแบบวัด ประเมินผล เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญดังนี้

4.1 นายยุทธชัย สีหนูปุย ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกุงศาลาน้ำเที่ยงวิทยาการ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

4.3 นางทองนาค แสนภักดี นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

6. หากคุณภาพแบบสอบถามเป็นรายชื่อในแต่ละด้าน ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนก การหาค่า t-test ได้ข้อเข้าเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ จึงคัดเลือกไว้ทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ ตามที่ต้องการ

7. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้มาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยคำนวณหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะวิทยาลัยการเมืองการปกครองหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์จากนายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนอง กุงสวรรค์และองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการพื้นที่สำหรับการวิจัยครั้งนี้

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากนายกองจัดการบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 แห่ง ถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง

3. ในการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดย ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้มาจากการสุ่มแบบมีระบบ ในแต่ละเขตพื้นที่ทำการวิจัย โดยชี้แจงรายละเอียดในการตอบ แบบสอบถามให้แก่ผู้ใหญ่บ้านได้ทราบอย่างละเอียด โดยนัดเก็บแบบสอบถามคืนภายใน 7 วัน เมื่อครบกำหนดผู้วิจัยกลับไปเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ แบบสอบถามแล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

5. ขอความอนุเคราะห์จากนายกองค้การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 แห่ง เพื่อนัดหมายขอสัมภาษณ์ประชาชน ในส่วนข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การจัดกระทำวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดทำข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจความสมบูรณ์และความถูกต้องและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.2 จัดหมวดหมู่ข้อมูลและบันทึกคะแนนลงในแบบรหัส (Coding form)

1.3 นำแบบสอบถามที่กรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อ จำแนกเป็นรายข้อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามในแบบสอบถาม 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 99)

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

1.4 นำแบบสอบถามที่ลงคะแนนเรียบร้อยแล้วไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป พร้อมกำหนดเกณฑ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (CheckList) วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard -Deviation) โดยกำหนดค่าคะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์

2.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน ใช้การทดสอบด้วย t-test (Independent Samples) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระดับการศึกษาอาชีพ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน แตกต่างกัน ใช้การทดสอบด้วย F-test (One-way ANOVA)

2.4 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ของกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน

2.5 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปข้อเสนอแนะแต่ละด้าน นำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

2.6 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยนำมาสรุปสาระสำคัญแยกเป็นหัวข้อ และประเด็นให้ชัดเจน และนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows : Statistical Package for the Social Science for Windows) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ทดสอบเครื่องมือ

1.1 การวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยหาค่าอำนาจจำแนก (Discriminaion) เป็นรายข้อในแต่ละด้าน

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ Independent t-test และ F-test

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ ความถี่ (Frequency)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ถูกซึ่งได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัยในจำนวนประชากร
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบที (t-distillation)
F	แทน	สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบเอฟ (F-distillation)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

3.1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศต่างกัน ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติ t-test (Independent Samples)

3.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติ F-test (One-way ANOVA)

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกอสุ่มพิสัย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการสรุปข้อเสนอแนะแต่ละด้านนำมาแจกแจงความถี่ในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสรุปสาระสำคัญแยกเป็นหัวข้อ และนำเสนอด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
1.1 หญิง	184	48.00
1.2 ชาย	199	52.00
รวม	383	100.00
2.อายุ		
2.1 18 – 30 ปี	137	35.80
2.2 31 – 40 ปี	80	20.90
2.3 41 – 50 ปี	52	13.60
2.4 51 ปี ขึ้นไป	114	29.80
รวม	383	100.00
3.ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	12	3.10
3.2 มัธยมศึกษา/ปวช.	277	72.30
3.3 ปวส.	35	9.10
3.4ปริญญาตรีขึ้นไป	59	15.40
รวม	383	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.อาชีพ		
4.1 เกษตรกร	197	51.40
4.2 รับราชการ	58	15.10
4.3 รับจ้าง	81	21.10
4.4 ธุรกิจส่วนตัว	47	12.30
รวม	383	100.00
5.ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
5.1 น้อยกว่า 10 ปี	8	2.10
5.2 10 – 20 ปี	3	0.80
5.3 21 – 30 ปี	163	42.60
5.4 มากกว่า 30 ปี	209	54.60
รวม	383	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.00) มีอายุระหว่าง 18-30 ปี (ร้อยละ 35.80) รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 29.80) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. (ร้อยละ 72.30) รองลงมา ปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 15.40) ประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 51.40) รองลงมา มีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 21.10) และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลามากกว่า 30 ปี (ร้อยละ 54.60) รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 21-30 ปี (ร้อยละ 42.60)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ผลปรากฏดังตาราง 3 - 7

ตาราง 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.ด้านการตัดสินใจ	2.78	.14	ปานกลาง
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.68	.20	ปานกลาง
3.ด้านการรับผลประโยชน์	3.42	.26	ปานกลาง
4.ด้านการประเมินผล	2.76	.21	ปานกลาง
รวม	2.91	.20	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.42$) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.78$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.76$) และด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 2.68$)

ตาราง 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการตัดสินใจ เป็นรายข้อ

ด้านการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.00	.00	ปานกลาง
2.ท่านได้มีส่วนร่วมร่วมในการตัดสินใจเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.99	.09	ปานกลาง
3.ท่านได้มีส่วนร่วมร่วมตัดสินใจการใช้แผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.70	.46	ปานกลาง
4.ท่านได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.65	.50	ปานกลาง
5.ท่านได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้วัสดุอุปกรณ์หรือแรงงานในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.54	.51	ปานกลาง
รวม	2.78	.14	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X}=3.00$) และท่านได้มีส่วนร่วมร่วมในการตัดสินใจเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.99$)

ตาราง 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการปฏิบัติงาน เป็นรายข้อ

ด้านการปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสละเวลา หรือ ช่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบล	2.58	.51	ปานกลาง
2. ท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนแผนงานหรือ โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การ บริหารส่วนตำบล	2.74	.44	ปานกลาง
3. ท่านได้มีส่วนร่วมบริจาคเงิน วัสดุ หรือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.83	.40	ปานกลาง
4. ท่านได้มีส่วนร่วมร่วมในการดำเนินงานใน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การ บริหารส่วนตำบล	2.71	.46	ปานกลาง
5. ท่านได้มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์หรือ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบล	2.54	.50	ปานกลาง
รวม	2.68	.20	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน เป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมบริจาคเงิน วัสดุ หรืออุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.83$) และท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.74$)

ตาราง 6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการรับผลประโยชน์ เป็นรายชื่อ

ด้านการรับผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.ท่านได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการรับผลเสียที่เกิดจากโครงการ	3.60	.51	มาก
2.ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	3.57	.50	มาก
3.หลังการดำเนินงานจัดการตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของท่านแล้ว ปัญหาสิ่งแวดล้อมใน อบต.ได้รับการแก้ไข	3.19	.52	ปานกลาง
4.การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามแผนงานแล้วทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น	3.20	.49	ปานกลาง
5.การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้ชุมชนของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี	3.52	.52	มาก
รวม	3.42	.26	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ เป็นรายชื่ออยู่ในระดับมาก 3 ข้อโดยข้อที่มีค่ามากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ท่านได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการรับผลเสียที่เกิดจากโครงการ ($\bar{X} = 3.60$) ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.57$) และการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้ชุมชนของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี ($\bar{X} = 3.52$) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่ามากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามแผนงานแล้วทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น ($\bar{X} = 3.20$) และหลังการดำเนินงานจัดการตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของท่านแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมใน อบต. ได้รับการแก้ไข ($\bar{X} = 3.19$)

ตาราง 7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้านการประเมินผล เป็นรายชื่อ

ด้านการประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.ท่านได้เข้าร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.99	.18	ปานกลาง
2.ท่านได้เข้าร่วมประเมินแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.82	.41	ปานกลาง
3.ท่านได้เข้าร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.59	.51	ปานกลาง
4.ท่านได้เข้าร่วมติดตามผลความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.70	.53	ปานกลาง
5.ท่านได้เข้าร่วมในการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.69	.48	ปานกลาง
รวม	2.76	.21	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านในการประเมินผล เป็นรายชื่ออยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ท่านได้เข้าร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.99$) และท่านได้เข้าร่วมประเมินแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.82$)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ
อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

3.1 เพศ

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีเพศต่างกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ สิ่งแวดล้อม	เพศหญิง		เพศชาย		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการตัดสินใจ	2.76 ¹	.14	2.80 ¹	.13	2.880	.004*
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.66 ¹	.20	2.69 ¹	.19	1.615	.107
3.ด้านการรับผลประโยชน์	3.41 ¹	.31	3.42 ¹	.20	.233	.816
4.ด้านการประเมินผล	2.77 ¹	.25	2.75 ¹	.17	.974	.331
โดยรวม	2.90 ¹	.14	2.91 ¹	.08	1.244	.214

¹ หมายถึง ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51-3.50$)

จากตาราง 8 พบว่า ประชาชนจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
โดยประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์
และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 อายุ

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ จัดการสิ่งแวดล้อม	18-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51 ปีขึ้นไป		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการตัดสินใจ	2.74 ¹	.13	2.83 ¹	.11	2.74 ¹	.12	2.80 ¹	.16	10.680	.000*
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.71 ¹	.17	2.62 ¹	.19	2.75 ¹	.14	2.65 ¹	.24	7.414	.000*
3.ด้านการรับ ผลประโยชน์	3.37 ¹	.24	3.45 ¹	.16	3.45 ¹	.30	3.43 ¹	.31	2.280	.079
4.ด้านการประเมินผล	2.74 ¹	.19	2.68 ¹	.18	2.75 ¹	.27	2.83 ¹	.19	8.574	.000*
โดยรวม	2.89 ¹	.10	2.90 ¹	.09	2.92 ¹	.10	2.93 ¹	.14	2.728	.044*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.51-3.50)

จากตาราง 9 พบว่า ประชาชนจำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงานและด้านการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลปรากฏดังตาราง 10 - 12

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจของประชาชนที่มีอายุต่างกัน

อายุ	\bar{X}	18-30 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป	31-40 ปี
		2.74	2.74	2.80	2.83
18-30 ปี	2.74	-	.000	.060*	.090*
41-50 ปี	2.74		-	.070*	.090*
51 ปีขึ้นไป	2.80			-	.030

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 31- 40 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ด้านการตัดสินใจ มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 18 - 30 ปี และ 41-50 ปี และประชาชนที่มีอายุ
51 - 60 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ มากกว่าประชาชนที่มีอายุ
18-30 ปีและ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงานของประชาชนที่มีอายุต่างกัน

อายุ	\bar{X}	31-40 ปี	51ปีขึ้นไป	18-30 ปี	41-50 ปี
		2.62	2.65	2.71	2.75
31-40 ปี	2.62	-	.030	.090*	.013*
51ปีขึ้นไป	2.65		-	.060*	.110*
18-30 ปี	2.71			-	.040

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ด้านการปฏิบัติงาน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป และประชาชนที่มีอายุ
18-30 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน มากกว่าประชาชนที่มีอายุ
31-40 ปี และ 51 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชนที่มีอายุต่างกัน

อายุ					
		31-40 ปี	18-30 ปี	41-50 ปี	51 ปีขึ้นไป
	\bar{X}	2.68	2.74	2.75	2.83
31-40 ปี	2.68	-	.060*	.070	.140*
18-30 ปี	2.74		-	.010	.090*
41-50 ปี	2.75			-	.080*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี 18-30 ปี และ 41-50 ปี และประชาชนที่มีอายุ 18-30 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล มากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ระดับการศึกษา

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ จัดการสิ่งแวดล้อม	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา/ ปวช.		ปวส.		ปริญญาตรี ขึ้นไป		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการตัดสินใจ	2.85 ¹	.09	2.75 ¹	.13	2.74 ¹	.12	2.91 ¹	.12	29.435	.000*
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.75 ¹	.09	2.68 ¹	.19	2.70 ¹	.22	2.64 ¹	.21	1.529	.207
3.ด้านการรับ ผลประโยชน์	3.50 ¹	.10	3.37 ¹	.25	3.38 ¹	.26	3.62 ²	.23	17.803	.000*
4.ด้านการ ประเมินผล	2.55 ¹	.27	2.79 ¹	.20	2.78 ¹	.26	2.65 ¹	.13	12.058	.000*
โดยรวม	2.91 ¹	.07	2.90 ¹	.11	2.90 ¹	.11	2.96 ¹	.13	4.193	.006*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.51-3.50)

² หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.51-4.50)

จากตาราง 13 พบว่า ประชาชนจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางโดยประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลปรากฏดังตาราง 14 - 16

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา		ปวส.	มัธยมศึกษา/ ปวช.	ประถมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป
	\bar{X}	2.74	2.75	2.85	2.91
ปวส.	2.74	-	.010	.110*	.170*
มัธยมศึกษา/ปวช.	2.75		-	.100*	.160*
ประถมศึกษา	2.85			-	.060

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ มากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับ ปวส. และระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับ ปวส. และระดับมัธยมศึกษา/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน

ระดับการศึกษา		มัธยมศึกษา/ ปวช.	ปวส.	ประถมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป
	\bar{X}	3.37	3.38	3.50	3.62
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.37	-	.010	.130	.250*
ปวส.	3.38		-	.120	.240*
ประถมศึกษา	3.50			-	.120

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และ ระดับ ปวส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	ปริญญาตรีขึ้นไป	ปวส.	มัธยมศึกษา/ปวช
	\bar{X}	2.55	2.65	2.78	2.79
ประถมศึกษา	2.55	-	.100	.230*	.240*
ปริญญาตรีขึ้นไป	2.65		-	.130*	.140*
ปวส.	2.78			-	.010

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล มากกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป และประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับ ปวส. มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล มากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 อาชีพ

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ จัดการสิ่งแวดล้อม	เกษตรกร		รับราชการ		รับจ้าง		ธุรกิจ ส่วนตัว		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการตัดสินใจ	2.76 ¹	.14	2.85 ¹	.16	2.75 ¹	.12	2.80 ¹	.12	8.469	.000*
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.66 ¹	.19	2.65 ¹	.22	2.74 ¹	.20	2.67 ¹	.20	3.586	.014
3.ด้านการรับ ผลประโยชน์	3.37 ¹	.22	3.60 ²	.35	3.40 ¹	.21	3.40 ¹	.25	13.184	.000*
4.ด้านการประเมินผล	2.77 ¹	.21	2.68 ¹	.18	2.80 ¹	.20	2.72 ¹	.21	4.784	.003*
โดยรวม	2.89 ¹	.09	2.95 ¹	.17	2.92 ¹	.11	2.90 ¹	.12	4.042	.008*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.51-3.50)

² หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.51-4.50)

จากตาราง 17 พบว่า ประชาชนจำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลปรากฏดังตาราง 18 - 20

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ		รับจ้าง	เกษตรกร	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ
	\bar{X}	2.75	2.76	2.80	2.85
รับจ้าง	2.75	-	.010	.050*	.100*
เกษตรกร	2.76		-	.040	.090*
ธุรกิจส่วนตัว	2.80			-	.050

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างและอาชีพเกษตรกร และประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการตัดสินใจ มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ		เกษตรกร	รับจ้าง	ธุรกิจส่วนตัว	รับราชการ
	\bar{X}	3.37	3.40	3.40	3.60
เกษตรกร	3.37	-	.030	.030	.230*
รับจ้าง	3.40		-	.020*	.020*
ธุรกิจส่วนตัว	3.40			-	.020*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้างและอาชีพธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ของประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน

อาชีพ		รับราชการ	ธุรกิจส่วนตัว	เกษตรกร	รับจ้าง
	\bar{X}	2.68	2.72	2.77	2.80
รับราชการ	2.68	-	.040	.090*	.120*
ธุรกิจส่วนตัว	2.72		-	.050	.090*
เกษตรกร	2.77			-	.040

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล มากกว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการและอาชีพธุรกิจส่วนตัว และประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผลมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ จัดการสิ่งแวดล้อม	น้อยกว่า 10ปี		10-20 ปี		21-30 ปี		มากกว่า 30ปี		F	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการตัดสินใจ	2.80 ¹	.00	2.80 ¹	.00	2.76 ¹	.13	2.79 ¹	.15	1.638	.180
2.ด้านการปฏิบัติงาน	2.60 ¹	.00	3.00 ¹	.00	2.71 ¹	.18	2.66 ¹	.21	5.316	.001*
3.ด้านการรับ ผลประโยชน์	3.40 ¹	.21	2.80 ¹	.00	3.39 ¹	.25	3.45 ¹	.26	7.992	.000*
4.ด้านการประเมินผล	2.80 ¹	.00	2.60 ¹	.00	2.74 ¹	.20	2.77 ¹	.22	1.155	.327
โดยรวม	2.90 ¹	.05	2.80 ¹	.00	2.90 ¹	.11	2.92 ¹	.12	1.572	.196

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ หมายถึง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.51-3.50)

จากตาราง 21 พบว่า ประชาชนจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล ไม่ต่างกัน ยกเว้นด้านการปฏิบัติงานและด้านรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลปรากฏดังตาราง 22 - 23

ตาราง 22 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		น้อยกว่า10ปี	มากกว่า30ปี	21-30ปี	10-20ปี
	\bar{X}	2.60	2.66	2.71	3.00
น้อยกว่า10ปี	2.60	-	.060	.110	.400*
มากกว่า30ปี	2.66		-	.050*	.340*
21-30ปี	2.71			-	.290*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 10-20 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติงาน มากกว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา น้อยกว่า 10 ปี ช่วงระยะเวลามากกว่า 30 ปี และช่วงระยะเวลา 21-30 ปี และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 21-30 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน มากกว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลามากกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 23 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		10-20 ปี	21-30 ปี	น้อยกว่า10ปี	มากกว่า30ปี
	\bar{X}	2.80	3.39	3.40	3.45
10-20 ปี	2.80	-	.590*	.600*	.650*
21-30ปี	3.39		-	.010	.060*
น้อยกว่า 10ปี	3.40			-	.050

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลามากกว่า 30 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 10-20 ปี และช่วงระยะเวลา 21-30 ปี ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา น้อยกว่า 10 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 10-20 ปี และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 21-30 ปี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ มากกว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนช่วงระยะเวลา 10-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตาราง 24 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม	ความถี่
1.ด้านการตัดสินใจ	
1.1 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อม	15
1.2 ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านอย่างแท้จริง	12
1.3 ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้แผนงานหรือโครงการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน	7
1.4 ควรให้ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ของชุมชน	5
2.ด้านการปฏิบัติงาน	
2.1 ควรรณรงค์ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น	21
2.2 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน	15
2.3 ควรให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าเป็นคณะกรรมการทำงานทุกโครงการ	11
2.4 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นประชาคมในโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกโครงการ	9
3.ด้านการรับผลประโยชน์	
3.1 ควรมีการประกวดแข่งขันการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดี เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และมอบรางวัล	13
3.2 ควรให้ชุมชนได้มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นหลังจากได้ดำเนินงานเสร็จสิ้น	9
3.3 ควรให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากดำเนินงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมเสร็จสิ้น	7
4.ด้านการประเมินผล	
4.1 ควรให้มีตัวแทนผู้นำครอบครัวมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือในการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	9
4.2 ควรให้มีการติดตามผลความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม	7
4.3 ควรให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	5

จากตาราง 24 พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน ปรากฏผล ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ มีข้อเสนอแนะมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อม และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านอย่างแท้จริง
2. ด้านการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ควรรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้าน
3. ด้านการรับผลประโยชน์ มีข้อเสนอแนะมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ควรมีการประกวดแข่งขันการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดี เพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์ และมอบรางวัล และควรให้ชุมชนได้มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นหลังจากได้ดำเนินงานเสร็จสิ้น
4. ด้านการประเมินผล มีข้อเสนอแนะมากที่สุดและรองลงมา ได้แก่ ควรให้มีตัวแทนผู้นำครอบครัวมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือในการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และควรให้มีการติดตามผลความพึงพอใจของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 5 ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

“การทำงานไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดๆหรือโครงการใดแล้วขาดเสียไม่ได้คือพี่น้องประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก็เปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้ การทำงานอยู่ที่อบต.เรานี้ก็เช่นกันให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากทุกๆองค์กร ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ดิฉันได้ให้ความสำคัญของทุกด้านเพราะจะขาดเสียด้านใดแล้วก็จะถือว่าไม่สมบูรณ์ อบต.หนองกุงสวรรค์เราก็ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมากกว่าทุกด้าน เพราะถือว่าเป็นการให้อำนาจพี่น้องในการเข้ามาตรวจสอบการทำงาน การจัดการสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน ยกตัวอย่าง หมู่บ้านเหล่าโพธิ์ ที่พี่น้องประชาชนได้ให้ความสำคัญในทุกโครงการ ได้ร่วมกันรักษาความสะอาด ในหมู่บ้านไม่มีถังขยะแต่ในทางกลับกันกับไม่มีขยะเลย จนได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบในทุกๆ ด้าน จนเป็นที่ศึกษาดูงาน”

(นางทองนาค แสนภักดี. 10 เมษายน 2556 : สัมภาษณ์)

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งหากการปฏิบัติงานของกิจกรรมหรือโครงการใด ได้รับการสนับสนุนจะเป็นการทำงานที่ประสบความสำเร็จ การทำงานของกระทรวงสาธารณสุขเช่นกันต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนเพราะการจัดการสิ่งแวดล้อมก็ถือว่าการเพิ่มการป้องกันสุขภาพไปในตัว หากสิ่งแวดล้อมที่ ชุมชนสะอาดพี่น้องประชาชนก็จะไม่เจ็บป่วยนั่นเอง”

(นายสุรศักดิ์ วงษ์กลาง. 10 เมษายน 2556 : สัมภาษณ์)

“การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมในตำบลแพงของเรานั้น อบต.และพี่น้องชาวบ้านจะร่วมมือกันทำในนามองค์กร การขับเคลื่อนก็จะเน้นไปที่ กลุ่ม อสม.ที่ลงพื้นที่ใกล้ชิดชาวบ้าน และให้ความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจเพื่อจะได้รับทราบปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ก็ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆด้านทั้ง 4 ด้านเหมือนกัน แต่เปรียบเทียบแล้วถือว่าหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจแล้ว อบต.ก็จะได้รับทราบปัญหาอย่างแท้จริง”

(นายยุทธภูมิ กุรัตน. 13 เมษายน 2556 : สัมภาษณ์)

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ต้องให้ประชาชนเข้าร่วมทั้ง 4 ด้าน แต่ละพื้นที่ก็จะมีประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามบริบทแต่ละพื้นที่ ในแต่ละพื้นที่ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและควรให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามาเป็นคณะกรรมการทำงานทุกโครงการ”

(นายเทวา แสนภักดี. 14 เมษายน 2556 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ด้านการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการตัดสินใจ เป็นภารกิจที่สำคัญของทุกคนในชุมชน ที่ทุกคนต้องมีหน้าที่และจิตสำนึก ตระหนักถึงผลกระทบในอนาคตหากเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานจนกว่าจะได้สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีคืนมา นอกจากนั้นแล้วในการทำแผนชุมชนรวมถึงแผนพัฒนาตำบลก็ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ เกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการปรับกลไกและกระบวนการจัดการเชิงบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยยึดความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องให้ประชาชน

เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุปัญหา และร่วมตัดสินใจ เช่น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อม ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านอย่างแท้จริง และควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้แผนงานหรือโครงการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2. ด้านการปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติงาน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เหตุเพราะเป็นขั้นตอนการร่วมแรง ร่วมใจ ในการปฏิบัติงาน หากการปฏิบัติงานของกิจกรรมหรือโครงการใด ได้รับการสนับสนุน ไม่ว่าจะสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ การสละเวลาเข้าร่วมหรือดำเนินการปฏิบัติงานในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้เป็นกิจวัตรประจำวัน โดยหากหน่วยงานหรือชุมชนสามารถเปลี่ยนทัศนคติให้ประชาชนยอมรับและหวงแหนว่า สิ่งแวดล้อมจะดีได้จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือกันในการจัดการ หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้วประชาชนทุกคนจะต้องรับภาระในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการทำลายของประชาชนนั่นเอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านการปฏิบัติงานควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและควรให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้ามาเป็นคณะกรรมการทำงานทุกโครงการ

3. ด้านการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์ทั้งด้านบวกและลบ ที่เกิดจากการปฏิบัติตนของประชาชนในชุมชน การได้รับผลประโยชน์จากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เห็นได้ชัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ชาวบ้านเหล่าโพธิ์ หมู่ 4,5 ตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านผืนที่เป็นจริงและหมู่บ้านต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ โดยหมู่บ้านดังกล่าวได้รับรางวัลนี้ก็เพราะประชาชนในชุมชนปฏิบัติตนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นประจำทุกวัน จนทำให้หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านที่มีภูมิทัศน์ที่สะอาด อีกทั้งหมู่บ้านดังกล่าวยังมีป่าชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่ชาวบ้านร่วมกันบริจาคที่ดินสร้างขึ้นและประชาชนในชุมชนเป็นผู้ดูแลรักษา อีกทั้งประชาชนก็ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวส่งผลให้มีรายได้เสริมจากการทำนา

4. ด้านการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการประเมินผล ถือว่าเป็นด้านที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไรก็ถือว่าเป็นการสำรวจ ตรวจสอบ จากชุมชนเท่านั้น เพราะการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาประเมินผลความคุ้มค่าของกิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินงานไปแล้ว การประเมินผลควรให้มีตัวแทนผู้นำของแต่ละครอบครัวเข้าเป็นคณะกรรมการในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในแต่ละกิจกรรมหากได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วควรให้มีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนในทุกกิจกรรม และในขั้นตอนการรายงานผลของกิจกรรมก็ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรายงานและสรุปผลทุกกิจกรรม หากสรุปแล้วหากการประเมินผล ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ก็ย่อมแสดงได้ว่าได้ผลของการประเมินผลที่เป็นจริงมากขึ้นเท่านั้น เพราะผลการดำเนินงานจะส่งผลโดยตรงกับประชาชนในชุมชนต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สรุปผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผลและด้านการปฏิบัติงาน
2. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงานและด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ประชาชน โดยรวมและจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผล ไม่ต่างกัน ยกเว้น ด้านการปฏิบัติงานและด้านรับผลประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ด้านการตัดสินใจ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ ควรรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น ด้านการรับผลประโยชน์ ได้แก่ ควรมีการประกวดแข่งขันการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดี เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และมอบรางวัล และด้านการประเมินผลได้แก่ ควรให้มีตัวแทนผู้นำครอบครัวมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือในการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

8. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกปัญหาและความต้องการของหมู่บ้านอย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินงานในชุมชน

อภิปรายผล

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามผลการวิจัย และสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ พยุห์ นิยม (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ศึกษาในพื้นที่กิ่งอำเภอรังษิง จังหวัดยะลา ที่พบว่าบทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเกือบทุกด้าน แต่ยังมีด้านที่ต้องมีการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น คือ ด้านการปฏิบัติงาน เพราะประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมด้านดังกล่าวข้างน้อยกว่าด้านอื่นอยู่เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมของอำเภอโกสุมพิสัยอยู่ในระดับมากต่อไป

2. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาพร ศรีสถิตธรรม (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะสภาพสังคมในปัจจุบันของอำเภอโกสุมพิสัย ประชาชนเพศหญิงและเพศชายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยประชาชนเพศหญิงมีความสนใจในการเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้นทั้งทางด้านการเมือง การพัฒนาชุมชนรวมถึงการรวมกลุ่มในรูปองค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มสตรี คณะกรรมการพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น

3. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงานและด้านการประเมินผล แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยา แก้วนารายณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทด้านสิ่งแวดล้อมของคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ที่พบว่า คณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ ประชาชนผู้ที่มีอายุมากจะมีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งทำให้บุคคลที่มีอายุมากกว่าได้พิจารณาไตร่ตรอง โดยอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต นำไปสู่ความตั้งใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า

4. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้าน 3ด้าน ได้แก่ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผลแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับพินิตา วิมานรัตน์ (2543:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครสวรรค์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ ประชาชนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะให้ความสนใจ ในการแสวงหาความรู้รวมถึงทัศนคติและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องของการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าที่ยังขาดช่องทางและโอกาสในการค้นคว้าหาความรู้ที่ทันสมัย

5. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิทวัส แก้วทะนง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่า ประชาชนในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะสภาพทางอาชีพ เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่มีอาชีพมั่นคง มีหน้าที่การงานที่ดี เช่น ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการย่อมมีความสนใจ ในการแสวงหาองค์ความรู้ทั้งจากการปฏิบัติงานหรือการฝึกอบรม และมีช่องทางในการสืบค้นความรู้ที่เป็นประโยชน์มากกว่าบุคคลที่มีอาชีพที่ต้องหาเช้ากินค่ำอย่างอาชีพเกษตรกรหรืออาชีพรับจ้าง

6. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ไม่ต่างกัน ยกเว้น ด้านการปฏิบัติงานและด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกัน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะ การที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนในช่วงระยะเวลาต่างกันได้รับความรู้หรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งจากทางหอกระจายข่าว ทางวิทยุโทรทัศน์ และจากหน่วยงานราชการที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับที่เท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- 1.1 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการปฏิบัติงานให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 1.2 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทำแผนพัฒนาตำบลด้านสิ่งแวดล้อม
- 1.3 ควรรณรงค์ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น
- 1.4 ควรมีการประกวดแข่งขันการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ดี เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และมอบรางวัล
- 1.5 ควรให้มีตัวแทนผู้นำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือในการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งอื่นๆ

2.2 ควรทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอื่นๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

2.3 ควรทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงเปรียบเทียบ ระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบล หรือในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ

2.4 ควรทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนาองค์ความรู้การสื่อสารเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- กุลธิดา ธรรมรัตน์. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2548.
- เกษม จันทร์แก้ว. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- โกวิท พวงงาม. “ความอ่อนแอขององค์กรปกครองท้องถิ่น,” วารสารพัฒนาชุมชน. 37(10) : 62, 2541.
- โกวิท พวงงาม. ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การบริหารการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- จำลอง โพธิ์บุญ. เอกสารประกอบการสอนวิชา จส. 721. การจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- จำลอง โพธิ์บุญ. “ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม,” วารสารสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2 : 471-510 ; ตุลาคม, 2545.
- จำลอง โพธิ์บุญ. การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม (Environment Project Management). กรุงเทพมหานคร : ทิพนตร์การพิมพ์, 2550.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- นิพัทธ์เวช สืบแสง. “การมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา,” วารสารข่าวศูนย์วิจัยชาวเขา. 26(2) : 53 - 13, 2526.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2527.
- นิติ เรืองพานิช. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- บุญจง ขาวสนิทวงษ์. “กฎหมายกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม,” ใน วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 169-206. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์ จำกัด, 2545.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.

- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. “การมีส่วนร่วมในกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม : เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย,” ใน ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. หน้า 43-49. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร, 2544.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- ประยูร วงศ์จันทร์. วิทยาการสิ่งแวดล้อม = Environmental Studies. มหาสารคาม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ประภาพร ศรีสถิตธรรม. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2543.
- พนิดา วิมานรัตน์. การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษาบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- พยุห์ นิยม. บทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ศึกษาในพื้นที่กิ่งอำเภอกองปี่นัง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- “พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 92. ตอนที่ 33 ก. ฉบับพิเศษ. หน้า 8-66. 13 กุมภาพันธ์ 2518.
- “พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109. ตอนที่ 38 ก. ฉบับพิเศษ. หน้า 27-52. 5 เมษายน 2535.
- “พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 117. ตอนที่ 42 หน้า 1-14. 14 พฤษภาคม 2522.
- “พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109. ตอนที่ 15 ก. หน้า 28-42. 28 กุมภาพันธ์ 2535.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 109. ตอนที่ 37 ก. หน้า 1-43. 4 เมษายน 2535.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์. รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองระยะที่ 3 (พ.ศ. 2530-2534). กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการ กรมพัฒนาชุมชน, 2535.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124. ตอนที่ 47 ก. หน้า 25. 24 สิงหาคม 2550.

- วิทวัส แก้วทะนง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.
- เสนห์ จามริก. นโยบาย กลวิธี การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- สุริยา แก้วนารายณ์. บทบาทด้านสิ่งแวดล้อมของคณะผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2548.
- สวัสดี โนนสูง. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2543.
- सानิตย์ บุญชู. การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ : พัฒนาศักยภาพบุคลากรและส่งเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์, 2549.
- อคิน ระพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. หลักการพัฒนาชุมชน : PRINCIPLES OF COMMUNITY DEVELOPMENT. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือเพื่อการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

แบบสอบถาม
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอนประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย
 2. การตอบคำถามจะไม่มีผลต่อท่านประการใดแต่จะนำไปวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาอำเภอโกสุมพิสัยต่อไป จึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง
- ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายทศพัทธ์ ไบปอด
นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน
ตามความเป็นจริง

1. เพศ

หญิง ชาย

2. อายุ

18 - 30 ปี 31 - 40 ปี
 41 - 50 ปี 51 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.
 ปวส. ปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ

เกษตรกร รับราชการ
 รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว

5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

น้อยกว่า 10 ปี 10 - 20 ปี
 21 - 30 ปี มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือของแต่ละข้อเพียงข้อเดียว
ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
2.ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
3.ท่านได้มีส่วนร่วมตัดสินใจการใช้แผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
4.ท่านได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
5.ท่านได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้วัสดุ อุปกรณ์หรือแรงงานในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน					
6.ท่านได้มีส่วนร่วมในการสละเวลาหรือช่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
7.ท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
8.ท่านได้มีส่วนร่วมบริจาคเงิน วัสดุ หรืออุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
9.ท่านได้มีส่วนร่วมร่วมในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
10.ท่านได้มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
11.ท่านได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้จากโครงการที่นำไปปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการรับผลเสียที่เกิดจากโครงการ					
12.ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
13.หลังการดำเนินงานจัดการตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของท่านแล้วปัญหาสิ่งแวดล้อมใน อบต.ได้รับการแก้ไข					
14.การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามแผนงานแล้วทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น					
15.การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้ชุมชนของท่านมีสภาพแวดล้อมที่ดี					
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
16.ท่านได้เข้าร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
17.ท่านได้เข้าร่วมประเมินแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
18.ท่านได้เข้าร่วมในการรายงานผลหรือสรุปผลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
19.ท่านได้เข้าร่วมติดตามผลความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					
20.ท่านได้เข้าร่วมในการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านในสิ่งที่ท่านเห็นว่าเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อม

1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการ
ตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

.....
.....
.....

2.ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยการให้การสนับสนุนด้านทรัพยากร
การบริหาร การร่วมมือรวมทั้งการร่วมแรงร่วมใจ

.....
.....
.....

3.ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ทางด้าน
วัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ทางด้านส่วนบุคคล

.....
.....
.....

4.ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการ
ดำเนินการทั้งหมด

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 0 4375 4317, 3744

ที่ ศธ 0530.19/๑๑๕๐

วันที่ ๗ เมษายน 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

ด้วย นายทศพัทธ์ ไบปอด นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขานโยบายสาธารณะ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์วิทยาลัยฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา วิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี)
คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๑๙/ ๑๑๕๑

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

๗ เมษายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตฯ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน

ด้วยนายทศพัทธ์ ใบบอด นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ สังกิ้น เป็นประธานควบคุมในครั้งนี

ทางวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มี
ประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี และเพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตดำเนินไปด้วยความ
เรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขออนุญาตฯ จากท่านตรวจสอบเครื่องมือที่
ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุญาตฯ จาก
ท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
โทรศัพท์ ๐ ๔๓๗๕ ๔๔๐๙

ภาคผนวก ค
แบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อ ทศศักดิ์ สกุล ใบปอด รหัสนิสิต 54011381057.
 นิสิตปริญญาโท สาขา นโยบายสาธารณะ หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

Popular Participation on Environmental Management of Subdistrict
 Administration Organization in Kosumphisai District Area Mahasarakham Province.

แบบฟอร์มการตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	คุณวุฒิสูงสุด	รับ	ไม่รับ	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
นางทองนาค แสนภักดี	ร.บ.ม.	☒	☐		

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อ ทศพิศร์ สกุล โบปอด รหัสนิสิต 54011381057.
 นิสิตปริญญาโท สาขา นโยบายสาธารณะ หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

Popular Participation on Environmental Management of Subdistrict
 Administration Organization in Kosumphisai District Area Mahasarakham Province.

แบบฟอร์มการตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	คุณวุฒิ สูงสุด	เป็น	ไม่เป็น	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	กศ.ด.	✓			

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อ ทศศักดิ์ สกุล ใบปอด รหัสนิสิต 54011381057.
 นิสิตปริญญาโท สาขา นโยบายสาธารณะ หลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ
 โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

Popular Participation on Environmental Management of Subdistrict
 Administration Organization in Kosumphisai District Area Mahasarakham Province.

แบบฟอร์มการตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	คุณวุฒิสูงสุด	รับ	ไม่รับ	ลายมือชื่อ	วัน เดือน ปี
นายยุทธชัย ลิหนุปัญ	ร.ค	☒	☐		

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศส ๐๕๓๐.๓๔/ ๖๖ ๕๖๕

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๑๕๐

๓ เมษายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

ด้วยนายทศพัทธ์ ไบบอด นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ สงกลิ่น เป็นประธานควบคุมในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้นายทศพัทธ์ ไบบอด ดำเนินเก็บข้อมูลในหน่วยงานของ
ท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก
ท่านและขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สีตา สอนศรี)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
โทรศัพท์ ๐ ๔๓๗๕ ๔๔๒๗
โทรสาร ๐ ๔๓๗๕ ๔๔๓๗

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. นางทองนาค แสนภักดี	นายก อบต.ตำบลหนองกุ้งสวรรค์
2. นางนงนุช ตรีจันทร์โท	ปลัด อบต.ตำบลหนองกุ้งสวรรค์
3. นายสุรศักดิ์ วงษ์กลาง	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกุ้งสวรรค์
4. นายสถาพร โทท่า	ประธานชมรม อสม.ตำบลหนองกุ้งสวรรค์
5. นายสมฤทธิ์ สีฮุย	ประธานสภา อบต.หนองกุ้งสวรรค์
6. นายยุทธภูมิ กุรัตน์	นายก อบต.แพง
7. ส.ต.ท.อุทร คิตดี	ปลัด อบต.แพง
8. นายเทวา แสนภักดี	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแพง
9. นายบุญพักตร์ อวบอ้วน	กำนันตำบลแพง
10. นายสงกรานต์ นามวงษา	ประธานสภา อบต.แพง

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายทศพัทธ์ ใบปอด
วันเกิด	วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 29 หมู่ 3 ตำบลหนองกุ้งสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งสวรรค์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. 2554	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2556	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

